

๑
ปรี:สมันิทานพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๖

๒
หม่อมเขมร พระโสภาณอกกษกร (เล็ก สมิตะสิริ)

๓
พิมพ์ขุลาเกล้าฯ ตราพิมพ์ของพระเดชพระคุณ

๔
ในงานพระบรมศพ

๕
พระบาทสมเด็จพระ

๖
พระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ

๗
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

๘
ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล

๙
ณวันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๘

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

ตำบลถนนราชบพิธ จังหวัดพระนคร

วันที่ ๑๑ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ประชุมนิทานพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒
ภาคที่ ๑

พิมพ์แพร่ พระโสภณอักษรกิจ (เล็ก สมิตะสิริ)
พิมพ์ที่อุบลเกล้า ฯ ถวายฉลองพระเดชพระคุณ
ในจารพระบรมศพ
พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ครบปัญญาสมวาร
ณวันที่ ๓๔ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๗

โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ฉายเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐

ห้องสมุดรัฐสภา

คำนำ

ด้วยหุ้มแพร พระโสมภณอักษรกิจ (เล็ก สมิตะสีรี) มาแจ้งความ
ยังหอพระสมุทวชิรญาณสำหรับพระนคร ว่ามีความปรารถนาจะพิมพ์
หนังสือทูลเกล้า ฯ ถวาย เป็นการสนองพระเดชพระคุณ สำหรับ
พระราชทานแจกในขุณฺดรสมวารแห่งพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระรามา
ธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สักเรื่อง ๑ ขอ
ให้กรรมการช่วยเลือกเรื่องหนังสือให้ ข้าพเจ้าระลึกลงกระแสรพระราช
ดำริที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชปรารภว่า ในงานพระบรมศพ
สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช จะพระราชทานหนังสือซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์
รัชกาลที่ ๖ ให้เป็นการเฉลิมพระเกียรติยศพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่ง
เสด็จสวรรคต จึงคิดเห็นว่า หนังสือซึ่งผู้อื่นจะพิมพ์ทูลเกล้า ฯ ถวาย
สนองพระเดชพระคุณในงานพระบรมศพนั้น ถ้าเป็นทำนองคลองเกียรติ
กับหนังสือซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริที่จะเป็นการสมควร
ทนทาน จึงได้ให้ค้นหาหนังสือเรื่องต่าง ๆ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์แต่ครั้งยังมีได้เสด็จเสด็จ
ถวัลยราชสมบัติ มีพิมพ์แยกย้ายอยู่ในที่ต่าง ๆ มารวบรวมตามประเภท
พิมพ์ขึ้นเล่มสมุท ดังเช่นเรื่องนิทานในหนังสือทูลช่วยขุณฺดรทพิมพ์
ในสมุทเล่มนี้

ข้าพเจ้าได้ทูลขอให้พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์
ซึ่งจะได้รับตำแหน่งอุปนายกกรรมการหอพระสมุทสำหรับพระนคร และ
จะเป็นผู้ช่วยในเรื่องอรรถการพิมพ์หนังสือในหอพระสมุท ฯ พลัดเปลื้อง
ภาระของข้าพเจ้าไปภายนอก ให้ช่วยทรงเรียงคำอธิบายต่อไปนี้

“พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์หนังสือไทยไว้เกือบจะทุกแผนก ในแผนกภูมิทัศน์ ลิลิต แดกลอน ไซ้แต่เท่านั้นฉันก็ตั้งกันในภาษาไทยมีก็อย่าง โคลงก็อย่าง แดกลอนก็อย่าง ก็ได้ทรงพระราชนิพนธ์ไว้แทบจะทุกชนิด ส่วนแผนกร้อยแก้วนั้นก็ได้ทรงพระราชนิพนธ์ไว้มาก แลอาจแยกได้เป็นหนังสือหลายประเภท ถ้าเทียบพระราชนิพนธ์ร้อยแก้วบางเรื่องกับกลอนพระราชนิพนธ์บางแห่ง ก็เห็นได้ว่ามีลักษณะห่างไกลกันมาก เช่นต้นว่าตำราในวิชาทหารซึ่งไม่มีลักษณะของกวีเลย ย่อมผิดแผกกับฉันท์สังวาสซึ่งเป็นคำกล่าวของกวีล้วน จะหาวิธีเปรียบเคียงคำอันเป็นของนักบวชนแม้ใด หรือพระราชนิพนธ์ร้อยแก้วซึ่งเป็นเรื่องแสดงธรรมหรือฉันท์กล่าวพุทธศาสนายิต เหล่านี้ย่อมเป็นหนังสือต่างชนิดตรงกันข้ามกับนิทานขบขัน หรือกลอนซึ่งเข้าให้เกิดความหัวฉันเป็นตัวอย่าง

ธรรมดานักประพันธ์ เมื่อฉันท์ทางใดก็มักจะทำได้แต่ในทางนั้น ถ้าจะแต่งหนังสือนอกทางออกไป อย่างว่าแต่ตรงกันข้าม ถึงเพียงแต่ฝึกทางที่คุ้นเท่านั้น ก็ไปไม่ใคร่ได้ แต่พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๖ มีวงกว้างแทบจะโยนทั่วไปทุกประเภทแห่งการแต่งหนังสือไทย มีลักษณะผิดเพี้ยนห่างไกลกันโดยประการที่แสดงมาแล้ว จนทำให้ต้องกล่าวว่าบุรุษซึ่งมีความสามารถกว้างขวางทั่วถึงไปทุกแผนกแห่งการแต่งหนังสือไทยนั้นมีน้อยนัก

(๓)

สมุคฺฉิเกยฺนนิทานพระราชนิพนธ์บางเรื่องมารวมไว้ ๓๖๖ ขนานนามว่า
“ประชุมนิทานพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๖” เล่มนี้เป็นเล่ม ๑ ยังมี
เล่ม ๒ แลเล่มอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งจะได้รวมมาลงพิมพ์ตามโอกาสอันควร
ในภายหน้า

นิทานชุดนี้ที่ทรงพระราชนิพนธ์ในสมัยที่ทรงตั้งสมาคมขึ้นไว้หมู่
หนึ่งพระราชนิพนธ์ชื่อว่า “ทวีปบุญญาสโมสร์” มีเจ้านายแลข้าราชการ
เป็นสมาชิกเป็นอันมาก ในเวลานั้นยังไม่ได้เสด็จเสด็จถึงถวัลยราชสมบัติ
ยังทรงพระอิศริยยศอยู่ในตำแหน่งสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ประทับอยู่ที่
พระราชวังสราญรมย์ จึงโปรดเกล้าฯ ให้ใช้สวนสราญรมย์เป็นสำนัก
ของสโมสร์ สโมสร์ได้ออกหนังสือพิมพ์รายเดือนชื่อว่า “ทวีปบุญญา”
ได้ทรงชักชวนผู้สันทัดในทางแต่งหนังสือให้เรียบเรียงเรื่องต่าง ๆ ส่งลง
พิมพ์หลายท่าน แต่ทรงพระราชนิพนธ์มากกว่าผู้อื่น หนังสือซึ่งผู้
แต่งนั้น อันที่จริงก็ทอศพระเนตรหรือทรงแก้ไขก่อนส่งลงพิมพ์แทบ
จะทั้งนั้น เพราะจนถึงแม้จะมีข้าราชการในพระองค์เป็นเจ้าหน้าที่ ก็
เสมอว่าทรงจักเองแทบทั้งสิ้น เว้นแต่เมื่อเวลาเสด็จพระราชดำเนิน
ทางไกลแรมหลายเดือน (เช่นมณฑลพายัพเมื่อยังไม่มีทางรถไฟ)
จึงได้พระราชทานมอบภาระไว้แก่ผู้ทรงไว้พระราชหฤทัย ให้จัดออก
หนังสือไปโดยลำพังตลอดเวลาที่เสด็จไม่อยู่ ทั้งนี้ข้าง แต่ที่เป็นเช่นนั้น
ก็น้อย นิทานแลเรื่องชนิดอื่น ๆ ที่ทรงพระราชนิพนธ์ในครั้งนั้น ลงพระ
อิศริยยศทรง ๆ ก็มี ทรงใช้นามอื่น ๆ แต่พอเป็นที่หมายก็มาก นามเหล่านั้น
ทรงใช้หลายนาม จำเพาะในทวีปบุญญา มี “น้อยลา” “สุครีพ”

สารบัญ

๑	เรื่องทะเลเหิรเหิรอากาศ	หน้า ๑
๒	เรื่องความถือของคนเรา	” ๔
๓	เรื่องสุนทรความตามสวัสดิศึกษา	” ๗
๔	เรื่องทำตามพินัยกรรม	” ๑๔
๕	เรื่องทดลองความไหวพริบ	” ๒๒
๖	เรื่องยาตัวเขา	” ๓๑
๗	เรื่องรายงานการประชุมปาลิเมนต์สยาม	” ๔๒
๘	นิทานกระบี่ เรื่องตุ๊กตุน	” ๕๒

สมาชิกคนที่ ๓ จึงกล่าวขึ้นว่า

“ถ้าได้อย่างความคึกคักละก็เที่ยว ยานันต้องใช้สำหรับทานวิธ แล้วจะไปทางไหนก็เหาะไปหรือไปทางนั้น จะเที่ยวทางไหนก็เที่ยวได้ตามใจ เมื่ออยากจะลงคืนก็ลงมาที่คน แล้วถ้าไม่อยากเหาะต่อไป เราล้างนิ้วเสียบแล้วกัน”

สมาชิกที่ประชุมอยู่นั้นต่างคนต่างก็หัวเราะ แล้วก็สนทนากัน เอะอะต่อไป จนถึงเวลาขีตหึ่งสมุท ก็ต่างคนต่างกลับไปบ้านของตน คืนวันนั้นข้าพเจ้าเป็นอะไรก็ไม่ทราบ ให้ยั่วคนโน้นเป็นกำลัง ข้าพเจ้าก็ลุกขึ้นไปหยิบขวดยามาทานวิธ พอทาเสร็จยังไม่ทันวางขวดยา โคนไต่ระดัง ข้าพเจ้านึกว่าที่ระหวานอนเต็มแก่จึง โคนไต่ระ แล้วข้าพเจ้าก็หันหน้ากลับไปทางเตียงนอน ในเวลานั้นอยู่ข้างจะมีค ข้าพเจ้าก็เอื้อมมือออกไปเพื่อจะคลำมือให้โคนอะไร ในทันใดนั้นข้าพเจ้าก็รู้สึกตัวแล้ว หรือไปโคนฝาผนังดังเปรี๊ยะใหญ่ หน้าโน้นขึ้นมาเท่าลูกมะนาว คลำไปคลำมาอีกสักหน่อยจึงพบเตียงข้าพเจ้าก็ลงนอน ตามธรรมดาท่านอนสบายของข้าพเจ้าก็ต้องนอนตะแคงเหยียดแขนออกไปให้เต็มที่ พอข้าพเจ้าวางตัวดังทำจะนอนให้สบาย รู้สึกตัวปลิวหรือออกนอกเตียง โคนฝาอีกเปรี๊ยะใหญ่ ทำเอาระบม ข้าพเจ้าก็ลุกขึ้นคลำแขนขวาซึ่ง โคนฝาเปรี๊ยะนั้น พอเหยียดแขนขวาตรงก็รู้สึกเหมือนใครมากคหัวให้นั่งกระแทกดังลงไปก็ยกมือรู้สึกเคือง แต่ข้าพเจ้าก็รู้สึกว่ามีใครอยู่ในห้องนั้นนอกจากตัวข้าพเจ้า ในทันใดนั้นก็นั่งอย่างไวขึ้นมาไม่ทราบ

ยกนิ้วขึ้นมาคม เอ ซอบกลกสิ้นยายังไม่เคยพบเลย ไม่ใช่ยาสำหรับ
 ทาแกเมื่อยแก้ช้ำคตามธรรมดาเป็นแน่แล้ว พอทรายเข่นนี้แล้ว ข้าพเจ้า
 ก็ทรายทันทีเป็นแน่นอน (ทำไมถึงแน่นอนนัก ข้าพเจ้าก็จำไม่ได้)
 ว่ายานั้นเป็นยาสำหรับทาให้เหาะได้ นี่ก็ประหลาดทึ่งใจนึก ๆ ว่าใครช่างเอา
 มาวางไว้ที่นั่น ช่างจำไม่ได้เสียเลยคิดว่าใครเอามาหรือไปซื้อมาเอง ก็
 เปล่า พอกลับจากสโมสรก็ตรงมาบ้าน ไม่ได้มาแหวะที่ไหน

เออ อ้อเลย ไหน ๆ เราก็อทยานนั้นเข้าไปแล้ว ลองดูที่มีนทุ
 สักที เวลาที่เราอยากขึ้นชั้นสองขึ้นไปบนหัว บางทีจะลุกขึ้นไต่สยาย
 โดยไม่ต้องออกแรงเลยจนนึก

พอคิดเช่นนั้นแล้วก็นั่งตรงขึ้นไป แลเตรียมไว้ว่าพอขึ้นถึงที่
 แล้วก็จะเลิกขี้เสีย ที่ไหนเล่าหัวโค่นแพต่านเปรี้ยวใหญ่ ออกขี้ใจ
 กลับลงมา ตัวก็กระแทกตังลงไปกับพื้นอีก เอ จะทำยังไงดี ถึงจะรู้ว่า
 เมื่อไรเราควรเลิกขี้ หรืออย่างที่ทಾಯานแล้วจะไม่ควรอยู่ในห้องกระมัง
 ถ้าออกไปข้างนอกถึงจะเห็นได้ว่ายานจะทำประโยชน์ให้ภัยเรายังไงได้บ้าง
 คิดเช่นนั้นแล้ว ข้าพเจ้าก็กำมือแน่นเคียวไปที่หน้าต่าง ขึ้นขึ้นไปยืนบนเชิง
 หน้าต่าง บ้านข้าพเจ้าอยู่ในคอกแถวห้องนอนอยู่ชั้นบน ข้าพเจ้ามองดูตาม
 ถนนเห็นผู้คนงีบขี้กัสนิวตรงออกไป ในทันใดนั้นข้าพเจ้าก็รู้สึกตัว
 ปลิวออกไปจากหน้าต่างโดยรวดเร็ว ยังไม่ทันเลยวโค่นคอกแถวข้ามฟาก
 เปรี้ยวใหญ่ ออกมันไปประเดี๋ยวหนึ่ง แล้วข้าพเจ้าก็ขี้ให้ออกมาเสีย
 จากคอกแถว

แหม อ้ายการเที่ยวครั้งนี้มันช่างยากเย็นเสียจริง ๆ จะเสีย
 แต่ละที่ก็ต้องระวังเสียแทบตาย มันคอยแต่จะเร็วเกินไปเสมอ ที่ไม่
 ก็โดนคันไม้ โคนเสาโคม บางทีถึงโดนตัก ปราดไปทางโน้น ปรูดมา
 ทางนี้ราวกับเรือไฟทางเสื่อหัก ข้าพเจ้าหัวเราะเรื่อย ๆ ไปจนถึงสามเพ็ง
 พวกจีนออกมามองดูกันแน่น ส่งภาษากันเอะอะ ๆ ประเดี๋ยวตาแจ็กแก่
 คนหนึ่งไปควักประทัดออกมาจุกแล้วลงเคาะให้ข้าพเจ้ากลางถนน ที่จะ
 หนักว่าข้าพเจ้าเป็นเซียน ตาแจ็กแก่ลูกขนฟูโตโตอยู่ประเดี๋ยว พวกแจ็ก
 ทุกคนต่างคนก็ลงเคาะ ข้าพเจ้าเห็นสนุกก็เลยแกล้งวิ่งอยู่ตามเหล่านั้น
 ข้าพเจ้าออกหัวเราะไม่ได้ ไล่ก่าก ๆ แล้วยกตกลงมาคั้งใหญ่ คราวนี้
 ระดมไปทั้งตัว ข้าพเจ้าชินวชนไปอีกก็ไม่ชิน เอ นั่นเป็นอะไร เหลี้ยวไป
 เหลี้ยวมา แจ็กหายไปในหมอกกันนั้น ตะกุกตะไฟกันแดง นัยน์งมมีแต่แสง
 สว่างรวี ๆ ข้าพเจ้านั่งชมมอง พท ไร่นั่งแปะอยู่หน้าเคียงเรือนเองแหละ
 เห็นจะเสียทีเสียแล้ว อ้ายตลกตึงก็ตลกเคียงนั่งเอง นึกออกเสียใจแก่.....!

๒๓ เรื่องความดีของคนเรา

เมื่อเร็ว ๆ นี้เองข้าพเจ้ามีธุระต้องไปหัวเมือง ทางนั้นไม่มีรถไฟ
 จึงจำต้องลงเรือเมล์ไป เรืออื่น ๆ ก็ไม่สู้กระไรนัก มาเคือคร้อนมาก
 ครองที่ไม่มีใครพูดด้วย นั้นแหละอาการหนักแท้ ๆ ที่เคียว ข้าพเจ้า
 ตรวจดูตามพวกโดยสารเรือเมล์นั้นด้วยกัน ไม่แลเห็นผู้ใดที่หน้าสนทนา
 ด้วยเลย ข้าพเจ้ายืนดูตามทางที่เรือแล่นไปนั้นสักครู่เคียวก็เขื่อ เพราะ

ข้าพเจ้า.— “แน่ที่เดียว ก็ลุงละ ลุงไปธุระเหมือนกันหรือ”

ตาแจ่ม.— “ตัวกระผมจะว่ามาธุระก็ได้ แต่ผมก็ได้ความสนุกในส่วนตัวด้วย”

ข้าพเจ้า.— “ยังงิไม่เห็นลุงพบกับใครเลย ลุงจะได้ความสนุกที่ตรงไหน”

ตาแจ่ม.— “ผมสนุกที่ความค้อของมนุษย์เล่น คนวานค้อมากทุกคนนะขอรับ ไม่มากก็น้อย ก็แค่พวกเหล่านี้ชีชอรับ คุณก็ขี้ผมนั่งอยู่เป็นนาน ไม่ยกมีใครมาเกี่ยวข้งด้วยเลยสักคนเดียว น้ถ้าต่างว่าคุณก็ขี้ผมนี้ไม่ยอกให้คนเหล่านี้ช้หรือเข้ามาใกล้ คงยังข้งข้งแอบเข้ามาให้ใกล้ง้ได้ น้ก็เดอะเพราะผมมาตัวเปล่าอย่างนี้แล้วถึงใคร ๆ จะช้หรือเข้าใกล้เท่าใดผมไม่ว่าก็ไม่มีใครเข้าใกล้ ถ้าลองกระผมถูกไปลึลขี้ใส่กุกญแจข้อมือมา ผมก็คงไม่ยอกให้คนมาค้อผมหรือเข้าใกล้ผม แต่คนค้องค้อผมทุกคนเป็นแน่”

ข้าพเจ้า.— “ก็เห็นจะจริง แต่นั้นมันอยู่ข้างควรรคอยู่หน่อย เวลาขึ้นลุงแปลกกว่าคนธรรมดา คนค้องอยากค้อยเอง เวลาขึ้นลุงไม่แปลกกว่าคนธรรมดาอะไรเลยเขาก็ไม่ค้อ จะเอาเรื่องน้เป็นพยานว่าคนค้อไม่ได้”

ตาแจ่ม.— “ก็จริงอยู่ แต่ที่ค้อจะเดียงว่าคนไม่ค้ออนั้น ผมเห็นเดียงไม่ได้ คนเรามาแต่เด็กแล้วน้ชอรับ คุณเคยเห็นเด็กคนไหนที่ไม่ยอกทำของที่ผู้ใหญ่ม้ามข้งหรือชอรับ”

ข้าพเจ้า.— “ซอมนักจริงอยู่”

ตาแจ่ม.— “จริงแน่ละสิซอวยี ผมเชื่อว่าถ้าจะห้ามเด็กไม่ให้ทำอะไรยุ่งๆ ให้ทำเข้าๆ คุณเหมือนจะได้ผลดีกว่าห้ามแท้ๆ เป็นต้นว่าเราไม่ยอมให้เด็กเล่นไฟๆ ให้เล่นเข้าๆ เด็กนั้นคุณเหมือนจะเลยสันอยากเล่นไฟ ไม่เชื่อคุณลองดูเถอะ”

ข้าพเจ้า.— “ฉันยังไม่ค่อย”

ตาแจ่ม.— “ไม่มีหลานหรือญาติเด็ก ๆ ย่างหรือซอวยี”

ข้าพเจ้า.— “หลานนั้นมีตอก แต่ฉันเชื่อว่าพ่อแม่ของเด็กนั้นคงจะชายนฉันใหญ่แน่นอน ถ้าฉันไปยุ่งให้เล่นไฟ”

ตาแจ่ม.— “ถ้าอย่างนั้นข่าวเด็ก ๆ คุณไม่มีข่าวหรือ”

ข้าพเจ้า.— “มี แต่มันก็ไม่เด็กนัก ฉันมีเจ้าข้อยอยู่คนหนึ่ง อายุ ๑๔ หรือ ๑๕”

ตาแจ่ม.— “เด็กเท่านั้นก็โตซอวยี ข่าวว่าแก่เท่านั้นเลย คนผู้ใหญ่ ๆ หัวเกียบหงอกก็ลองเล่นดูได้”

ข้าพเจ้า.— “เจ้าข้อยของฉันนะ มันก็สันอยาก เล่นไฟเสียแล้วนะ”

ตาแจ่ม.— “ก็ลองมันอย่างอันสิซอวยี ลองอย่างนักก็ได้ ลองเอาอิฐสองสามอิฐวางไว้ในห้อง แล้วบอกมันว่าอิฐนั้นเจ้าจะชะโมยกก็ชะโมยเถอะ เท่านั้นแหละซอวยี อิฐนั้นเป็นไม้ทายนแน่นอนที่เคี้ยว ไม่เชื่อคุณลองดูเถอะ”

ข้าพเจ้าก็หัวเราะแล้วก็เลยคุยกับตาแจ่มเรื่องอื่น ๆ ค่อยไปจนถึง
ตาแจ่มแกก่อกวนจากเรือเมลันนั้นไป ส่วนตัวข้าพเจ้าก็ทริทรวงดูตามคำ
ตาแจ่มแล้วว่าแล้วก็เลยตกลงในใจว่า พอกลับไปถึงบ้านจะลองทำตาม
แกว่าค้ที่จะไค้จริงหรือไม่

ข้าพเจ้าก็กลับถึงบ้านแล้ว ข้าพเจ้าก็หยิบอัฐิออกมาจากกระเป๋
รวมเป็นราคาเพียงหนึ่ง วางลงบนโต๊ะ แล้วข้าพเจ้าก็เรียกเจ๊กบ๊วยมา

ข้าพเจ้า.— “นี่แน่แข็ง เห็นอัฐินี้ใหม่ละ นี่แหละเพียงหนึ่ง
เจ้าชะโมยเสียเถิดนะ”

เจ๊กบ๊วย.— “ทำหน้าคน “พี่ไว้ผมยาวเลยขอด้วย ผมไม่ได้
ชะโมยนายเลย”

ข้าพเจ้า.— “เอาเถอะ เมื่อก่อนเจ้าจะเคยชะโมยมาบ้างแล้วหรือ
ยงก็ซังเถอะ อัฐิที่วางอยู่บนโต๊ะนั้นนะเราอนุญาตให้เจ้าชะโมยละ”

เจ๊กบ๊วย.— “ผมไม่ชะโมยนายตลอดขอด้วย เสียทหายนะหาย
เมื่อส่งไปฟอกนะขอด้วย”

ข้าพเจ้า.— “เถอะน่า ไม่ต้องพกร่ำไร แต่เจ้าเข้าใจในเรื่องอัฐิ
บนโต๊ะนี้แล้วนะ”

เจ๊กบ๊วย.— “ขอด้วยนายว่าผมชะโมยไปที่ล่าย”

ข้าพเจ้า.— “เฮอดูกละ”

ที่ข้าพเจ้าจะเล่าต่อไปนี้ มันก็ ๆ คุยช่างไม่น่าเชื่อเลย ถ้าข้าพเจ้า
ไม่ได้ดูเขาเองกับตัวก็คงไม่เชื่อ คิดดูเถิดท่าน อัฐิเพียงหนึ่งที่ข้าพเจ้า

วางทิ้งไว้บนโต๊ะนั้นอยู่ไ้เกือบ ๗ วันไม่หายจนอิฐเดียว ข้าพเจ้าอยากจะลองดูให้ถึงคี่ จึงเติมเงินเหรียญเฟื้องลงในกองนั้นอีกเหรียญหนึ่ง ทิ้งไว้ ๓ วันเงินก็ยังไม่หายบริบูรณ์ เติมเหรียญสลึงอีกเหรียญหนึ่งก็ยังไม่หายอีก จนถึงเติมเงินบาทลงไปบาทหนึ่งแล้วก็ยังเรียบร้อยคี่ ข้าพเจ้าออกรู้สึกนับถือตาแจ่มมากกว่าแกช่างทนายใจคนตกคี่จริง แต่อยากจะลองให้สั้นแต่มีสักที วันหนึ่งพอแจ๊กบ๊อยเข้ามาในห้อง ข้าพเจ้าก็ควักธนบัตรราคา ๒๐ บาทออกมาวางลงบนโต๊ะด้วยกับเงินที่กองไว้เก่า แล้วก็บอกกับแจ๊กบ๊อยว่า ให้ชะโมยไปตามที่ได้เคยบอกทุก ๆ คราวเมื่อเติมเงินลงในกองนั้น พอออกแล้วข้าพเจ้าก็ออกจากบ้านไปทำการของข้าพเจ้าตามเคย ครั้นเวลาเย็นกลับไปบ้าน เรียกหาตัวแจ๊กบ๊อย เอ๊ะหายไปไหนหาตัวบ้านก็ไม่พบตัว ข้าพเจ้าก็วิ่งเข้าไปในห้องตรงไปที่โต๊ะที่วางเงินไว้เกลี้ยง ! เหลือแต่โต๊ะเปล่า ทั้งธนบัตรทั้งเงินและอิฐไม่เหลือเลย ตัวแจ๊กบ๊อยก็ยังไม่กลับมาจนทุกวันนี้ ในเวลานั้นข้าพเจ้าไม่อยากจะพบใครมากเท่าตาแจ่มเลย ทำอย่างไรจะได้พบแก่อีกสักที.

๓ เรื่องสุนทรความตามสวัสดิรักษา

ข้าพเจ้ามีเพื่อนอยู่คนหนึ่ง กลับมาจากเมืองนอกใหม่ ๆ นั้นแหละ ถ้าจะว่าไปโดยจริงเขาก็กลับมาหลายเดือนแล้วละ แต่ก็ยังอยู่ในฐานใหม่ เขาชื่อ เขาเถอะเรียกเขว่านายเมกเถอะดีกว่า นายเมกคนนี้

เป็นคนตั้งใจดีแท้ ๆ แต่เป็นคนเคราะห์ร้ายจริง ๆ ทำอะไรให้ดีมักจะกลายเป็นตรงกันข้ามไปเสมอขอขบกลแท้ ๆ จะเรียกอย่างอื่นนอกจากเคราะห์ร้ายไม่ได้ทีเดียว เมื่อก่อนเขาไปเมืองนอก เขาไปอยู่โรงเรียนเดียวกับข้าพเจ้าเรียนอยู่ชั้นเดียวกัน แต่เขาได้สกอลาชิป ข้าพเจ้าไม่ได้ เพราะฉะนั้นเขาจึงได้ไปเมืองนอกข้าพเจ้าไม่ได้ไป พอเขากลับมาถึงกรุงเทพ ฯ เขาก็ไปหาข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจึงพูดกับเขาว่า

แกระวังอย่าให้เป็นนายประกิจชู้ นะ

(ท่านผู้อ่านบางท่านซึ่งได้เคยอ่านหนังสือพิมพ์ “อัมพวาสมัย” คงจะรู้จักนายประกิจชู้แล้ว) นายเมกยังไม่เข้าใจว่า นายประกิจชู้มันคือใคร ข้าพเจ้าก็อธิบายให้ฟังแลพูดซ้ำอีกว่า แกอย่าเป็นอย่างนั้นอีกนะ นายเมกสั่นศีรษะแล้วพูดว่า แกไม่ต้องกลัวว่าฉันจะเป็นเช่นนั้น ฉันจะตั้งใจประพฤติตัวอย่างไทยแท้ทีเดียว ข้าพเจ้าก็แสดงความยินดีว่า นายเมกได้ตั้งใจเช่นที่กล่าวมานั้น

อยู่มาไม่ช้านายเมกไปหาข้าพเจ้าอีก ข้าพเจ้าสังเกตคูกุหน้าตาไม่ค่อยสบาย ข้าพเจ้าจึงถามว่า เฮ้ นี่แกเป็นอะไร

นายเมกสั่นศีรษะแล้วตอบว่า ฉันจะเล่าให้แกฟัง เมื่อเร็ว ๆ นี้เองแหละฉันไปร้านหนังสือ เห็นสวัสดิศิริรักษาเขาก็เลยซื้อเล่มหนึ่ง แล้วฉันก็ตกลงใจว่า จะลองถือตามคำสั่งสอนในนั้นให้ทุก ๆ ข้อ พอรุ่งขึ้นฉันก็ลุกขึ้นแยกเข้าสวคมนต์ ตามที่เขาว่าในสวัสดิศิริรักษา ในเวลาที่กำลังสวคมนต์อยู่นั้น น้องชายฉันมันเข้าไปในห้อง พอเห็นฉันเขาก็

หัวเราะใหญ่แล้วถามว่าฉันทำอะไรขุ่นฟิมพำรววกัยย่า ฉันก็อธิบายให้
เขาฟังว่าฉันสวดมนต์ตามสวัสตีรึกษาแนะนำ เจ้าน้องชายหัวเราะเยาะ
ใหญ่ ฉันออกซัดใจแก่ แต่ครั้นจะพูดว่ากล่าวด้วยเสียงแข็งก็กลัวจะผิด
สวัสตีรึกษาไป ฉันก็เลยหัวเราะเสียด้วย ตั้งแต่นั้นเจ้าน้องชายก็เข้ามา
ล้อฉันทวนวันเวลาเข้า ๆ ฉันจะทำอย่างไรก็จึงจะไม่ให้เขาล้อได้

ข้าพเจ้าเองก็อยากหัวเราะเหมือนกัน แต่เกรงใจนายเมก ข้าพเจ้า
ก็กำหน้าเฉยไว้แล้วพูดว่า ถ้าฉันเป็นทัวแกฉันจะทำอย่างนี้ พอ
น้องชายเข้ามาล้อฉันจะยมแลพกด้วยอย่างใดเหมือนแต่ก่อน แต่พอ
เจ้านั้นเผลอตัวฉันก็จะ โขกหัวมันให้เจ็บสักทีหนึ่ง

นายเมกสิ้นศรัทธาแล้วพูดว่า มันจะมียิ่งร้ายไปกว่าพวกกล่าวหรือ
ข้าพเจ้าเถียงว่า มันจะร้ายกว่าอย่างไร ก็สวัสตีรึกษาว่า เวลา
เข้าให้แกกล่าววาจาที่กักแกทำตามนี้ไปซี สวัสตีรึกษาไม่ได้ห้ามไม่ให้
แกโขกหัวคนเวลาเข้านั้นะ

นายเมกพยักหน้าแล้วรับว่า จริง จริง แยกพูดถูก ข้าพเจ้าต้อง
กลั้นหัวเราะอีก เพราะหน้านายเมกขื่นแท้ ๆ เมื่อเวลานั้น นั่งสนทนา
กันอยู่สักหน่อยก็ยงขบเคียง ข้าพเจ้าจึงเลยชวนนายเมกให้อยู่รับประทานอาหาร
เข้าเสียบกับข้าพเจ้า นายเมกก็รับ พอคนใช้ยกสำรับมาตั้งเสิร์ฟแล้ว
ข้าพเจ้าก็เรียกให้นายเมกเข้ามารับประทาน นายเมกคิดว่าประเทีย
แล้วก็ควักเข็มทิศออกมามองอยู่ครู่หนึ่งแล้วจึงมานั่ง ข้าพเจ้าอดไม่ได้
ต้องถามว่า นั่นแกดูเข็มทิศทำไม

เพราะถ้าเกิดจริงตามแถวที่แถวจะเคื่องหวว่าลือ ถ้าแกไม่ลือจริงก็
จะหัวเราะเยาะไค้ อย่าให้ช่องแกทั้งสองอย่างดีกว่า คอยดูคชยสังเกตุ
ไปไม่นานก็คงจะได้ความจริง

ก่อนนี้ไปไม่กี่วัน ข้าพเจ้าได้รีบเชิญไปในการโกนจุกที่บ้านคนรู้จัก
กัน นายเมกไปที่หลังข้าพเจ้าสักหน่อยหนึ่ง แต่งตัวเรียบร้อยนั่งผ้าดำ
ข้าพเจ้านึกประหลาดใจว่าแกไว้ทุกข์ให้ใคร หรือบิดาแกถึงแก่กรรม
แต่ทำไมข้าพเจ้าจึงมีไค้ทราวย่าเลย คินวันนั้นไม่มีโอกาสที่จะได้พบ
พูดทักไค้แก รุ่งขึ้นเป็นวันตัดจุกแกไปอีกนึ่งผ้าสีแดงแจ้ด นี้อย่างไรกัน
วันก่อนนึ่งควานนึ่งแดงความประหลาดใจก็เกิดขึ้นมากจนอดกลั้นไม่ได้
ต้องไปถามแก แกยิ้มแล้วคอบว่า วันอาทิตย์สี่ทิสไซคโคโลกก็ ผ้าสีแดง
ทรงเป็นมงคล ข้าพเจ้าเจ้าจึงเข้าใจว่าการที่นายเมกนึ่งผ้าเมอวันก่อนนั้น
เพราะเป็นวันเสาร์แดงนึ่งผ้าตามสวัสดิรักษา ข้าพเจ้านึกในใจว่านี่
ถ้าตาเมกแกเล่นก้เล่นเหลือเกินละครั้งนึ ฝ่ายเจ้าของบ้านเขากันกเช่น
นั้นเหมือนกัน เพราะสังเกตุกิริยาเขาๆ เมิน ๆ เมี้ย ๆ กั้นนายเมก
อยู่ ข้าพเจ้าอดไม่ไค้ จึงบอกกั้นนายเมกกว่า การที่นึ่งผ้าไปในการ
โกนจุกซึ่งเขานัยว่าเป็นการมงคลใหญ่เช่นนั้นไม่ควรอย่างยิ่ง แกกลับ
ออกพน ๆ ข้าพเจ้า แล้วว่าเจ้าของบ้านโกรธเพราะไงไม่รู้จักสวัสดิรักษา
ข้าพเจ้าเห็นหนักมือนักแล้ว กลวันนายเมกแกจะเลยเป็นข้าเข้า
ใครไม่คิคเสียเพราะเรื่องสวัสดิรักษานัน ตักเตือนว่าอย่าให้แกดิแวง
แรงนัก แกกลับเทศน์เอาว่า คนเราเมื่อตั้งใจจะดิอะไรควรดิให้มัน

ให้แข็งแรง จึงจะนับว่าเป็นคนดีจริง ข้าพเจ้าเสียตายเป็นคนดีอย่าง
 นายเมกจะมาเสียเพราะสิ่งเล็กน้อย ก็เลยไปจัดการกับคนใช้นายเมก
 ใหญ่หมั่นสือสวัสติกรักษานี้ให้ข้าพเจ้า แต่ไม่ให้นายเมกรู้ตัว พอจัดการ
 เสร็จไม่ช้า นายเมกก็มาหาข้าพเจ้าแลพกว่า เพราะห่วยจริง ๆ
 สวัสติกรักษาหายเสียแล้ว ไปซื้อที่โรงพิมพ์ไม่มีอีก ข้าพเจ้านั่งอื่น
 ไม่ตอบว่าอะไร สวัสติกรักษาในเวลานั้นก็เกลี้ยงกัญแจไว้ในโต๊ะเขียน
 หนังสือข้าพเจ้าเรียบร้อยแล้ว ข้าพเจ้าหวังใจว่าจะนานกว่านายเมกจะหา
 สวัสติกรักษาได้อีก

๔ เรื่องทำตามพินัยกรรม

ข้าพเจ้าได้เคยเล่าเรื่องนายเมกให้ท่านฟังครั้งหนึ่งแล้ว หวังใจว่า
 ท่านจะยังจำได้ นายเมกตั้งแต่บัดนั้นมาก็ไม่มีอะไรประหลาดหน้าเล่า เขาก็คง
 เป็นไทยใช้ท ๆ เรื่อยไปไม่สู้ใดทำอะไรรอกลั่นออกทางนี้ เพราะฉนั้นจึง
 ไม่มีเรื่องอะไรเกี่ยวข้องกับนายเมกซึ่งจะนำมาเล่าให้ท่านฟัง แต่เมื่อ
 เร็ว ๆ นี้เองเขามาร้องมาเล่าให้ข้าพเจ้าฟังดังต่อไปนี้

วันหนึ่งนายเมกมีอะไรมุ่งไปเที่ยวแก่ง ครั้นกระทำอะไรเสร็จแล้วก็
 ออกมานอกแก่ง พอลงบันไดก็พบชายผู้หนึ่งแต่งกายเรียบร้อย ทำทาง
 คนเป็นผู้ดีอายุประมาณ ๓๐ เศษ ชายผู้นั้นก็ตรงเข้ามาที่นายเมกเข้ค
 หมวกคำนับแล้วพูดว่า

“ผมไม่พบคุณนานทีเดียว คุณสหายคืออยู่ที่ดอกหรือชอวัย”

นายเมกมองดูหน้าชายผู้นั้นก็จำไม่ได้ว่าใครเห็นที่ไหนเลย จึง

พูดตอบว่า

“ท่านเห็นจะผิดไป ฉันจำไม่ได้ว่าใครเคยรู้จักกับท่าน”

ชายผู้นั้นแสดงกิริยาประหลาดใจมาก และพูดว่า

“อ้าว นี่คุณจำผมไม่ได้จริง ๆ หรือซอรัย”

นายเมกสั่นศีรษะแล้วตอบว่า

“จำไม่ได้ ฉันไม่ทราบจริง ๆ ว่าท่านเป็นใคร ฉันเพิ่งกลับจาก
เมืองนอกใหม่ ๆ”

ชายผู้นั้นยิ้มแล้วตอบว่า “ผมทราบแล้ว ผมจำคุณได้เพราะผม
มาเรือลำเดียวกับคุณจากสิงคโปร์ แต่คุณคงจะจำผมไม่ได้ด้วยตัวเอง เพราะ
คุณมาชั้นที่ ๑ ผมเป็นคนจนต้องมาชั้นที่ ๒ แต่ผมชอบบอกคุณว่าผมก็ไม่ใช่
คนเลวทรามอะไรนักตอกซอรัย ผมเคยไปเมืองนอกเหมือนกัน แต่
ผมเป็นคนเคราะห์ร้าย”

นายเมกทำหน้าที่เสียใจเพื่อแสดงกิริยาดี แล้วพูดว่า

“ขอโทษเถิด แต่ท่านมีฐานะประการใดด้วยฉันหรือ”

ชายผู้นั้นตอบว่า “ก็ไม่มีฐานะอะไรมากตอกซอรัย แต่ถ้าคุณ
ช่วยผมได้จะดี”

นายเมกเข้าใจว่าชายผู้นั้นจะคิกขอทาน จึงพูดตักตอนเสียว่า

“ฉันเสียใจฉันเองก็ไม่ใช่มั่งมื่นนัก.....”

ชายผู้นั้นสิ้นศรัทธาแล้วพูดว่า “คุณอย่าเข้าใจผิด ผมไม่คิดขอเงินคุณออก” ..... นายเมกนิก ออกอวยในใจ..... “ผมอยากจะขอปรึกษาคุณในเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่ง”

นายเมกตอบว่า “ข้อถ้าเช่นนั้นไม่เป็นไร ถ้าเป็นเรื่องที่ฉันพอจะบอกท่านได้ก็จะมีคามยินดี”

ชายผู้นั้นก็ศรัทธาแล้วพูดว่า “ผมเชื่อแน่ว่าคุณจะแนะนำผมได้ในเรื่องนี้ แต่จะมายืนพอกันอยู่กลางถนนเช่นนี้ไม่สมควรเลย เชิญคุณแวะเข้าไปที่โฮเต็ลตรงนสี่กักร์หนึ่งใดหรือไม่”

นายเมกพยักหน้า ชายผู้นั้นก็พานายเมกเข้าไปในโฮเต็ลใกล้ทันที พาไปในห้องใน เรียกวิศกัยโฮเตมาเลี้ยงแล้ว จึงพูดต่อไปว่า “ก่อนที่จะขอคำแนะนำ ผมขอเล่าเรื่องราวให้คุณฟังโดยย่อ ผมมีลุงอยู่คนหนึ่งแก่เป็นคนชอบกต คเหมือนจะเขาเต็ง อยู่สักน้อย แก่ไม่มีลูกของแกเองเลย เพราะฉนั้นจึงรับผมไปเลี้ยงไว้เป็นลูก แก่ก็ได้ประพาศคักคือผมมาก คือให้ผมได้เรียนหนังสือดีแล้วเมื่อผมไล่หนังสือไม่ได้ส่งพอที่รัฐบาลจะส่งไปเมืองนอก ลุงแก่ก็จัดการส่งผมไปเอง แต่แกเห็นขวเหลือเกิน ตั้งแต่เล็ก ๆ มาแล้ว ผมช่างซัดสนเสียจริง ๆ เงินก็ไม่ใครจะให้เลย ยิ่งเวลาอยู่เมืองนอกแล้วสิ่งก็เคือครอันมาก คุณก็ทวขอยู่แล้ว ว่าถ้าอยู่เมืองนอกไม่มีเงินใช้มาก ๆ ละก็ไม่เป็นรสที่เคือข ผมนิกซัดใจแกหลายหน แต่มานึกเสียว่าก็ไปอย่างหนึ่ง เมื่อภายหลังมีเงินจะได้รู้สึความสุขของการ

มันใหม่มากขึ้น เพราะผมไม่ได้สงสัยในใจเลยว่าลุงแกจะยกมรดก
ให้ผมเมื่อแก่ตาย เมื่อผมกลับมาจากเมืองนอกแล้วก็ให้หางารทำ
พอได้เงินเดือนกินข้าง แต่ก็ได้ไม่กี่วันก็พอ ลุงแกก็ไม่หายเหนื่อย
ยิ่งแก่ลงก็ยิ่งตระหนกหนักขึ้น จนผมจะนั่งก็เกือบไม่มี ผมสารภาพ
ตามตรงว่าผมก็แข่งอยู่ในใจว่า เมื่อไรลุงแกจึงจะตายเสีย อยู่มา
สักหน่อยลุงแกก็เจ็บชอกชอก หมอสั่งให้แกไปเที่ยวเปลี่ยนอากาศ แก
ก็ออกไปสักหน่อยก่อนแล้วที่ระกวล้วยตายหรืออย่างไรเลยตกลงไป ผมขอ
ไปช่วยแกไม่ยอมกลับคุณผมใหญ่กว่าที่จะหนีไม่ทำงาน แกหายเจ็บไป
ไม่ได้ชั่วคราวเลยจะไปทางไหน จนเวลาล่วงไปได้สัก ๒ เดือนผมจึง
ได้รับโทรเลขจากเข้านึ่งว่า ลุงเจ็บมากให้ผมรีบออกไป ผมก็ต้องยืมเงิน
เขาเสียค่าเรือรีบไป กว่าจะถึงนี่นั่งสติงแก่ตายเสียแล้ว ผมก็รีบกลับ
เข้ามา นั่นแหละขอรับผมจึงได้มาเรือเดียวกับคุณ พอถึงกรุงเทพ ฯ
ก็รีบไปที่หมอความที่เป็นผู้จัดการเรื่องทรัพย์สินสมบัติของลุง จึงได้ความว่า
แกได้ทำพินัยกรรมยกมรดกให้ผม แหมพอผมอ่านได้ทราบดีความ
เช่นนั้นยินดีจนหน้าชา ยืมแก้มะแตก แต่พออ่านต่อไปอีกหน่อยรู้สึก
เหมือนใครเอามือเข้มน้ำแข็งแล้วมาจับ ในพินัยกรรมนั้นมีข้อสั่งว่า
ให้ผมชักเงินจากมรดกนั้น ๑๐๐ ชั่ง แจกไปให้แก่คนไทยที่ได้ออกไป
ไปเรียนหนังสือเมืองนอกกลับเข้ามาแล้ว แลประพดิดคนก็เป็นดังนี้ถือ
ให้ผมแบ่งแจกตามมากน้อยแล้วแต่จะเห็นสมควร แต่ต้องให้แจกไปให้

หมดภายใน ๑๒ เดือน ตามสรีระศตีกาลนับตั้งแต่วันที่ลงกาย ถ้าผม
 แจกเงินไปแก่ผู้ไม่สมควรจะไ้รับ หรือแจกไปยังไม่หมดทั้ง ๑๐๐ ซึ่ง
 มรดกนั้นทั้งสิ้นให้แบ่งออกเป็นส่วนแจกไปตามโรงพยาบาล แล้วยังต่าง ๆ
 ตามส่วนซึ่งกำหนดไว้ด้วยในพินัยกรรมนั้น นี้แหละขอรับการมันเป็นเช่น
 นี้แหละ ทำให้ผมไ้ความเดือดร้อนเหลือประมาณ ผมไ้จัดการแจก
 เงินนั้นไปไ้แล้ว ๕๐ ซึ่ง แต่ยังมีเหลืออีก ๕๐ ซึ่งยังหาตัวผู้ควรไ้รับไม่
 ไ้ นี้จึงจะครบกำหนด ๑๒ เดือนแล้ว คุณก็มาจากเมืองนอกใหม่ ๆ
 คุณรู้จักนักเรียนผู้ใดที่ควรจะไ้รับความเกื้อหนุนบ้างหรือไม่ขอรับ”

นายเมกยังมีหน้าที่จะตอบว่าอะไร ประตูลังนั้นก็เปิด และมีชาย
 ผู้หนึ่งชายวันรวาวคราวเตียวกับคนก่อน เกรียวเข้ามาแล้วร้องทักขึ้นว่า
 “อ้าวพ่อคงอยู่เองแหละหรือ ยังไรเรื่องเงินอีก ๕๐ นั้นหากคน
 รัยไ้ไ้หรือยัง”

นายคงตอบว่า “ยังหอรอกพ่อซ้ำ แต่ทำเห็นจะไม่ซ้ำแล้ว ฉัน
 กำลังขอความแนะนำคุณท่านอยู่”

นายขำค้ำขันนายเมกแล้วพูดว่า “ขอรับประธานโทษ ผมอยาก
 ทราบจริง ๆ ว่าคุณแนะนำคือใคร ผมเคยเหมือนเคยเห็น ๆ คุณอยู่”

นายเมกตอบว่า “ฉันชื่อเมก ทำการอยู่ในกระทรวง.....”

นายขำถามต่อไปว่า “คุณเพิ่งกลับมาจากเมืองนอกใหม่ ๆ
 หรือขอรับ”

นายเมกพยักหน้า

นายคงจึงพูดขึ้นว่า “ก็เพราะคุณเมกท่านพึ่งกลับมาจากเมืองนอกใหม่ ๆ นะคะฉันถึงได้ปรึกษาท่าน ”

นายขำยิ้มเป็นที่เขาะแล้วพูดว่า “ที่จริงถ้าฉันเป็นคนเมก ฉันจะแนะนำให้แกให้เงินนั้นกะตัวฉันเองเสียให้หมดทั้ง ๕๐ ชั่ง ”

นายคงตอบโต้ะขังแล้วพูดว่า “จริง ถ้าผมจะยกเงินนั้นให้คุณเสียทั้ง ๕๐ ชั่งก็เดี๋ยวก็ได้ ”

นายเมกใจเต้นแต่แข่งใจพูดว่า “อะ จะไม่สมกับความคาดหวังของลุงท่านหรือ ”

นายคงเถียงว่า “ไม่เป็นเช่นนั้น ตามความเข้าใจของผมคือลุงแกอยากให้เงินนั้นตกอยู่กับผู้ที่ได้ไปยุโรปกลับมาแล้ว แต่ไม่กำหนดว่าให้คนไหนมากคนไหนน้อย เพราะฉะนั้นแปลว่าผมจะแบ่งแจกอย่างไรก็ได้ตามใจ ถ้าผมจะให้คุณเสียคนเคี้ยว ๕๐ ชั่งก็ได้ ขอให้คุณรับน้อยเถิด จะได้สิ้นภาระไปเสียที นึกว่าทำบุญช่วยให้ผมได้รับประทานมรดกลุงเป็นสิทธิเสียที ”

นายขำสันคี่ระแล้วพูดว่า “ฉันเห็นว่าไม่ถูก รับประทานโทษเถิด แต่พ่อคงก็ไม่รู้จักคุณเมกก็ จะไปรู้ได้อย่างไรว่าเป็นผู้สมควรจะได้รับเงิน ๕๐ ชั่งยิ่งกว่าผู้อื่น ”

นายคงพูดตัดความเสี่ยวว่า “จะประหลาดอะไร ฉันเห็นว่าคุณเมกสมควรจะได้รับเงินนั้นแล้ว ก็พอแล้วไม่ต้องพูดยุติให้มากไป ”

นายขำล้มแล้วพูดว่า “ก็ถูกละ แกเป็นผู้แจกเงินนั้น แกจะ
ให้ใครเท่าไรก็ได้ แต่ถ้านั้นเป็นแกฉันคงจะต้องให้ทรายนีสัยผู้ที่รับ
เงินนั้นเสียก่อน อย่างน้อยที่สุดฉันคงต้องทรายแน่นอนว่า ต่างคน
ต่างไว้ใจกันได้ทั้งสองฝ่าย”

นายคงลุกขึ้นจากเก้าอี้แล้วพูดว่า “ฉันแน่ไว้ใจคุณเมกละ
นี่แน่ฉันจะแสดงให้เห็นเป็นพยานว่าฉันไว้ใจจริง” ว่าแล้วนายคงก็คว้า
ธนบัตรออกมาจากกระเป๋า รวบรวมราคา ๒๐๐ บาทส่งให้นายเมกแล้วพูดว่า
“นี่ขอรับ คุณถือออกไปข้างนอก ไปอยู่ ๕ นาทีแล้วกลับเข้ามาใหม่”

นายเมกก็ทำตามนายคงสั่งทุกประการ พอนายเมกนำเงินมา
ให้นายคง ๆ ก็หันไปทางนายขำแล้วพูดว่า “ยังไรล่ะ แกพอใจหรือยัง”

นายขำสั่นศีรษะแล้วพูดว่า “ไม่เห็นประหลาดอะไร ถ้าเป็นฉัน
ข้างฉันก็ต้องกลับเข้ามา เมื่อมีทางจะได้ ๕๐ ซึ่งแล้ว จะต้องไปทุกซ์
รับอะไรกับเงิน ๒๐๐ บาท”

นายคงเถียงว่า “อะ ฉันเชื่อว่าถึงเงินมากกว่านั้นฉันก็ไว้ใจคุณ
เมกได้”

นายขำตอบว่า “บางที แต่ถ้านั้นเป็นแกฉันคงต้องอยากทรายว่า
คนที่รับเงินของฉันไว้ใจฉันเท่ากับที่ฉันไว้ใจเขา”

นายคงหันหน้าไปทางนายเมก แล้วพูดว่า “ผมเชื่อว่าคุณคง
ไว้ใจผมเหมือนกัน ไม่จำเป็นที่คุณจะต้องแสดงให้ปรากฏอย่างหนึ่ง
อย่างใด”

นายเม็กก็เขี่ยหินทันทีว่า “นายข้าคงสงสัยฉันนี่ก็ ฉันจะแสดง
ความไว้วางใจของฉันให้ปรากฏบ้าง” ว่าแล้วก็ควักนาฬิกาพกกับสาย
นาฬิกาทอง แลธอนบัตรที่ได้ขึ้นมาจากแยงก์ใหม่ ๆ รวมราคาประมาณ
๓๐๐ บาท ส่งให้นายคง แล้วขอให้นายคงถือออกไปอยู่ข้างนอก ๕ นาที
นายคงถือเขื่อนก่อนแล้วภายหลังก็รีบถือออกไป นายเม็กกับนายข้าก็
นั่งคอยอยู่ข้างในเวลาล่วงไปแล้ว ๕ นาทีนายคงก็ยังไม่เข้ามา คอยต่อ
ไปอีก ๕ นาทีก็ยังไม่กลับ

นายข้ามองไปมองมาครู่หนึ่งแล้วพูดว่า “ตากคงแก่เป็นคนหลง ๆ
ลืม ๆ รั้ก บ้างทีจะเลยเถิดรูดุชฉายไปไหนเสียแล้ว”

นายเม็กออกหน้าใจจึงถามว่า “นายคงแก่เป็นคนหลง ๆ อย่าง
นั้นเสมอหรือ”

นายข้าตอบว่า “ขอรับ เป็นอย่างนั้นมานานแล้ว พวกเพื่อน ๆ
เขาล้อแกอยู่เสมอ”

นายเม็กลุกจากเก้าอี้แล้วพูดว่า “ถ้าอย่างนั้นก็ข้านไปถาม
เห็นจะดีกว่า”

นายเม็กกับนายข้าก็พากันออกมาที่ถนน ไม่เห็นนายคงที่ไหนเลย
นายข้าจึงพูดว่า

“จริง ๆ แลสะ ตากคงไปไหนเสียแล้ว คุณไปทางขวามุมจะไป
ทางซ้ายคงต้องพบแก่เป็นแน่”

ต่างคนก็แยกกันไป นายเมกเทิรสาวเท้าไปนานไม่เห็นนายคอง
 จึงเทิรกลับมากที่โฮเต็ล เห็นนายขำยังไม่กลับจึงเทิรตามไปทางที่นาย
 ขำได้ ไปแต่ก็หาพยไม่ ตั้งแต่วันนั้นมานายเมกก็ยังไมพยนายคองหรือ
 นายขำอีกเลย นาฬิกาแลสายกับเงิน ๓๐๐ บาท ของนายเมกก็
 เลยยังไม่ไต่ คนจนยัคนี้ แต่ข้อขันทีลศคือนายเมกยังเชื่อว่าไม่ชำระ
 ไต่ยีนข่าวจากนายคอง แลถ้าไม่ไต่เงิน ๕๐ ซึ่งก็คงไต่ของกลับคืน
 แต่ข้าพเจ้าเองเชื่อตรงกันข้าม

๕ เรื่องที่ทดลองความไหวพริบ

ท่านทั้งหลายที่ได้เคยอ่านเรื่องต่าง ๆ ของข้าพเจ้าในทวีปญญา
 คงจะไม่ทราบเป็นแน่ว่า ตัวข้าพเจ้านักไต่มีความประสงค์จะเป็นท่านสืบ
 กับเขาครึ่งหนึ่งเหมือนกัน ข้าพเจ้าไม่อยากจะออกดี แต่ที่จริงข้าพเจ้า
 รู้สึกตัวอยู่ว่า ข้าพเจ้านักไต่ไม่ใช่คนที่ปราศจากไหวพริบ การที่จะเป็น
 ผู้สืบสาวราวเรื่องอะไรก็ ๆ ก็อาศัยความไหวพริบรู้เท่าทันผู้อื่น นั้น
 แลละยิ่งกว่าสิ่งอื่น เมื่อข้าพเจ้ารู้สึกตัวอยู่เช่นนั้นแล้ว ก็เป็นธรรมดา
 ที่ข้าพเจ้าจะต้องอยากรู้ชื่อเสียงกับเขาบ้าง คนที่ไหวพริบเช่นข้าพเจ้า
 รู้สึกตัวว่าข้าพเจ้าเป็นอยู่นั้น ถ้าจะทำการเป็นเสมียนไปนานเพียงใดก็
 คงจะไม่ไต่ชื่อเสียง ข้าพเจ้าจึงได้เกิดคิดจะไปทำการในกองสอดแนม
 ของกรมกองตระเวน โดยความมั่นใจว่าคงจะมีชื่อเสียงไต่โดยเร็ว ถึง
 แม้ว่าจะไม่เก่งเหมือนนายทองอิน ของ “นายแก้ว นายขวัญ” ก็เชื่อ

อยู่ในใจว่าคงจะพอเทียบทันหรือดีกว่า คนในกรมกอง สอดแนมโดย มาก
แต่ในกาลยักนี้ ถ้าท่านจะไปถามในกรมกองตระเวนว่ามีใครซ่อนนัยลาอยู่
ในนั้นหรือไม่ คงจะได้รับตอบว่าไม่มี ขออย่าให้ท่านเข้าใจว่าข้าพเจ้าถูก
ไล่เสียแล้ว ไม่ใช่เช่นนั้น ข้าพเจ้ายังไม่ได้เข้าไปขอรับราชการในกรม
นั้นเลย เพราะเหตุไรข้าพเจ้าจะเล่าให้ท่านฟัง

เมื่อเดือนพฤศจิกายน ปี..... ..เถอะบะไรก็ไม่สำคัญ ถ้าจะ
กล่าววลเอียบคนก็จะมีได้..... ..ผู้ร้ายชกชวมมาก กรมกองตระเวนสืบ
จับตัวได้น้อยกว่าที่ไม่ได้ ของกลางก็ได้น้อยเหลือเกิน วันหนึ่งข้าพเจ้า
กลับจากออฟฟิศแล้ว นั่งรียประทานเข้าอยู่กับแม่ศรีภรรยาข้าพเจ้า แม่
ศรีภรรยาเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ของเพื่อนบ้านให้ข้าพเจ้าฟังตามธรรมเนียมของ
หล่อน (ภรรยาข้าพเจ้าเป็นคนกว้างรู้เรื่องราวของคนแทบทั้งเมือง)
ส่วนข้าพเจ้าก็นั่งฟังพลางรียประทานพลาง แลพยายังเล็กน้อยตาม
ธรรมเนียมของข้าพเจ้า เรื่องที่แม่ศรีภรรยาเล่าวันนั้น ก็มีแต่เรื่องคนถูก
ชะโมยมาก คนนของเพชรหาย คนนเงินหาย เรื่องของหายนั้น
ข้าพเจ้าสังเกตกว่าหม่นหม่นมีมากเหลือเกิน แลไม่มีใครจะได้ของกลาง
คนเลย ข้าพเจ้านั่งฟังอยู่นานแล้วจึงพูดขึ้นว่า

“น่าเสียดายพวกนายไปลิศลิษของเราไฉน ก็ไม่ได้ครึ่งของฝรั่ง
เขาทีเดียว ”

แม่ศรีภรรยาทำคอแขง (พี่ชายหล่อนรับราชการเป็นผู้ช่วยเจ้ากรมกอง
สอดแนมกรมกองตระเวนผู้หนึ่ง) แล้วพูดว่า “ก็ทำไม เขาจับ
ชะโมยไม่ได้มั่งหรือ ”

ข้าพเจ้าตอบว่า “ใช่จริง แต่ไม่ได้เสียมากกว่า ถ้ามีคนฉลาด
อยู่ในกองสอคนแหมคงจะได้มากกว่านี้ ถึงยังงี้ ๆ ควรจะได้ข้อกลาง
มากกว่านี้”

แม่ศรีทาเขี้ยวขึ้นมาทีเดียว แล้วพูดว่า “จับตัวชะโมยมันยังจะ
ง่ายกว่าของกลางเสียอีก บางทีจับตัวชะโมยได้แล้วยังเที่ยวค้นของกลาง
อยู่อีกนาน เพราะมันจะเอาซ่อนไว้ที่ไหนก็ได้ ถ้ามันจะไม่ยอม
ใครจะไปยังค้ำมันให้บอกได้หรือ ไม่เหมือนเอาได้เหมือนแต่ก่อนนี้ ชำระ
ความแต่ก่อนนะสิ เหมยเอาจนรบแล้วว่ามันรบชนะตา จะจริงหรือ
ไม่จริงมันเจ็บมันก็ค้ำจนรบ

แม่ศรีทูปพูดอนันแน่นถ้อยแน่นคำ ตาจึงตรงข้าพเจ้า ท่านบิดา
ข้าพเจ้าเคยเป็นข้าหลวงชำระความนครบาลชั้นเก่าหลายเรื่อง ได้เขมย
ผู้ร้ายจนรบเสียหลายคน จนมีชื่อเสียงว่าเป็นคนชำระเก่ง ครั้นเมื่อจวน
ท่านจะถึงแก่กรรมนั้น ท่านจะเป็นโรคอะไรข้าพเจ้าก็ไม่ทราบชัด แต่ผล
ของโรคนั้นทำให้ร่างกายตอนล่างของท่านหายไปไม่รู้สึกอะไรเลย แต่
เป็นเช่นนั้นอยู่หลายเดือน เมื่อจะสิ้นชีวิตก็ค้ำไปโดยไม่มียบมถลงอะไร
พวกวัด ๆ ภา ๆ ว่ากันแซ่ว่า กรรมตามทัน เพราะท่านได้ทำนายน
หลังคนมากมายนัก ซอนี่แม่ศรีทูปบรรยายอยู่ก็ว่าเป็นข้อซนคของข้าพเจ้า
จึงแกล้งพูดเรื่องชำระความอย่างเก่าขึ้น เพื่อจะให้ข้าพเจ้าโกรธ แต่
ข้าพเจ้าทำเป็นทองไม่รู้ร้อนเสีย ข้าพเจ้าพูดต่อไปว่า

“ก็เจ้าไปลิศลิษณะแต่ละคนมันเหลือค้ำทั้งนั้นแหละ ล้วนเป็นก๊วย
เป็นนักเลงหัวโจกเก่าทั้งนั้น จะไปเอาค้ำอะไรกับอ้ายคนชนิกนิกก็ยาก”

แม่ศรีหน้าตาออกคล้ายทั้งแล้วตอบว่า “จริง เรื่องนี้ถ้าหากคนใด
มาเป็นพวกไปลิสต์ล้วยไค้จะดีกว่า ขอนฉันได้พักกระคุณพแล้วหนหนึ่ง
แต่คุณพัวแกไม่ใช่นายใหญ่ จะพักชนเขาก็จะว่าเสือก”

ข้าพเจ้ายิ้มแล้วพูดว่า “ก็จริงอยู่ แต่ควรเห็นแก่ราชการมากกว่า
แต่ฉันเข้าใจว่าอ้ายพวกไปลิสต์ล้วยไค้พวกที่พวกตงนั้น คุณเหมือนเขาไม่ใคร
ไค้ไรวี ใจให้สับเรื่องสำคัญนัก การสับจับผู้ร้ายแลของกลางในเรื่อง
สำคัญ ๆ คุณเหมือนเป็นหน้าที่พวกนาย ๆ ที่ท่านพวกนาย ๆ เหล่านี้
จะตั้งใจกระทำการจนเต็มสติกำลังนั้นฉันเชื่อแน่ (แม่ศรีพยักหน้า ทำ
ทางออกพอใจ) แต่นั้นแหละคนเราถึงจะชวนชวยสักเพียงไร ถ้า
ปราศจากความไหวพริบแล้วก็ยากที่จะสำเร็จ

แม่ศรีตาขงขมมาอีกทันทีแล้วพูดว่า “ก็เขาไม่ใช่เทวดา จะไค้
เลงทิพเนตร สอดส่องไปเที่ยว มองเห็นที่ซ่อนของทุกสิ่งไค้”

ข้าพเจ้ายิ้มแล้วตอบว่า “ฉันไม่เห็นจำเป็นจะต้องมีทิพเนตรเลย
คนเรา ๆ ก็อาจหาไค้ เหมือนของที่ซ่อนอยู่ในที่เล็กนิกเดียว ควรหรือ
ต้องรอนไฟไหม้บ้านนั้นจึงไค้หาของนั้นพย”

ข้าพเจ้าพูดเช่นนั้นเป็นการคอยแทนแม่ศรี ในการที่แม่ศรีไค้กล่าว
ถึงเรื่องขำระความอย่างเก่า เพราะครั้งหนึ่งมีอ้ายย่าวจีนผู้หนึ่งลักเงิน
ของนายไปไค้ทั้งหีบเหล็ก นายสาฟชายแม่ศรีเป็นผู้สับผู้ร้ายเรื่องนี้
จับตัวผู้ร้ายไค้ แต่ของกลางหาไค้ไม่ จนต่อมาอีกหน้อยหนึ่งเกิด

เพลิงไหม้บ้านเงินเจ้าของทรัพย์ จึงได้พบบีบเงินนั้นซุกอยู่ในห้องเก็บ
ของ ๆ เงินนั่นเอง เงินที่หายนั้นก็อยู่ในที่นั้นเองครบบริบูรณ์ เพราะ
ฉันแม่ศรีจึงเคืองข้าพเจ้ามากในการที่คุยเรื่องความเหลวไหลของพี่ชาย
หล่อนขึ้นมา หล่อนสยดหน้าแล้วพูดเป็นที่เยาะว่า

“ก็ถ้ายังงั้นคุณเองทำไมถึงไม่เข้าไปรักษาเช่นท่านสยดล่ะ คุณ
ก็เป็นคนไหวพริบก็อย่าไปใช้หรือ ”

ข้าพเจ้าตอบว่า “ฉันก็อยากเข้าไปรักษา ฉันเชื่อว่าถ้า
ของอยู่ในบ้านอย่างที่คุณว่าเมื่อตก ฉันคงจะค้นให้พบได้ ไม่ช้านัก
ยิ่งงี้ ๆ คงไม่ต้องคอยจนไฟไหม้ก่อนที่จะหาได้ ”

แม่ศรีนั่งนงอยู่ครู่หนึ่ง ทำทางจะนึกอะไรอย่างหนึ่ง แล้ว
ก็พูดขึ้นว่า

“คุณไม่เคยได้ยืนยันเลยว่ามันมีหรือ ว่าของอะไร ๆ ถ้าจะซ่อน
ให้หายากที่สุดก็ให้ซ่อนที่แจ้ง ๆ ”

ข้าพเจ้าตอบว่า “ฉันก็เคยได้ยืนยันพวกมันอยู่ ”

แม่ศรีพูดว่า “ก็นั่นละซิ การที่ให้ซ่อนที่แจ้งนะ ก็คือมันไม่เช่น
ที่ ๆ ควรจะซ่อนของ เพราะยังงั้นผู้ที่มันหาที่จะค้นคงไม่ค้นที่นั่น ถูก
ไหมล่ะ ”

ข้าพเจ้ารับว่า “ถูกแล้ว แต่จะเอาเป็นการแน่นอนเสมอเห็นจะไม่
ได้ ถ้าทำยังงั้นกะเจ้าพนักงารกองสอดแนมกรมกองตระเวน ยางที่
ก็จะสำเร็วจักได้ ”

แม่ศรียิ้มแล้วตอบว่า “ไม่ต้องใครละคุณเองแหละ ฉันจะรัย
 ซ่อนของในที่แจ้ง ๆ แล้วไม่ให้คุณหาพบได้ทีเดียว”

ข้าพเจ้าหัวเราะ (เพราะเขือตัว) แล้วพูดว่า “เฮ้อก็ ลอง
 ฝีมือคุณสักทีก็ ได้ จะได้รับรู้ว่าถ้าจะเข้าไปรัยทำราชการจะเป็นประโยชน์
 หรือไม่ ก็หล่อนจะคิดทำอย่างไรละ

แม่ศรีตอบว่า “ฉันคิดไว้แล้ว นี่แน่ะโยนนี้แหละนะฉันจะซ่อนไว้ใน
 ในห้องนี้แห่งใดแห่งหนึ่ง แต่เวลานี้คุณต้องไปเสียจากห้องเสียก่อน
 เมื่อเรียกเมื่อไรถึงค่อยเข้ามา แล้วคุณต้องหาให้ไ้ภายใน ๑๕ นาที”

ข้าพเจ้ารัยว่า “ได้ซี ๑๕ นาทีจะนานไปเสียอีก ห้องนี้แค่นี้”

แม่ศรีพูดว่า “เอาเถอะ ถ้าคุณหาได้ก่อน ๑๕ นาทียิ่งดี แต่
 ฉันยังเขืออยู่ว่าคุณจะหาไม่ไ้”

ข้าพเจ้าถามว่า “ถ้าฉันหาไ้ละก็หล่อนจะให้อะไรฉัน”

แม่ศรีตอบว่า “ถ้าคุณหาไ้ภายใน ๑๕ นาที ฉันจะไปพุด
 กะคุณอาให้คุณไ้เข้าทำการของท่าน” (อาแม่ศรีเวลานั้นเป็นผู้บังคับการ
 กองสอดแนม)

ข้าพเจ้าจึงพูดว่า “เอาเถอะ ถ้าฉันหาไม่ไ้ภายในเวลาที่หล่อน
 กำหนด ฉันจะไปซื้อแหวนทับทิมเพื่อชรม่าที่หล่อนอยากไ้ฉันให้”

แม่ศรีขยมือแล้วพูดว่า “เป็นตกลงกันเทียว เข้าคุณออกไปซี”

ข้าพเจ้าก็เวิรออกไปจากห้องแล้วบีคประตูเสีย แต่ข้าพเจ้าหาไ้
 ไปไกลไม่ ยืนอยู่ที่หน้าประตูนั้นเอง ไ้ยินแม่ศรีเวิรไปเวิรมา

ในท้องถิ่น ข้าพเจ้าเอียงหูฟังที่ประตูเพื่อจะสังเกตไว้ว่าหล่อนเคียวไปทางไหน ประเดี๋ยวก็ยินกระดางต้นไม้ที่หน้าต่างกระทงงานที่รองตังกักใหญ่ ข้าพเจ้ามเชื่อแน่ว่าคงไม่อยู่ไกลหน้าต่าง พอแม่ศรีเข็ดประตู ข้าพเจ้าก็เคียวเข้าไปซำ ๆ ครั้นจะตรงเข้าไปที่หน้าต่างที่เคียว ก็กลัวแม่ศรีจะรู้ว่าข้าพเจ้าแอบฟัง จึงแกล้งทำเที่ยวคั้นตามมูตามซอกฝา แม่ศรีก็เคียวตามหลังข้าพเจ้าไปสักครู่หนึ่ง แล้วก็จะออกครั้นจึงไปนั่งเสียดกลางห้องเย็บเสื้อชั้นใน นาน ๆ เยยหน้าซนดูข้าพเจ้าทีหนึ่ง ข้าพเจ้าเที่ยวคั้นตามฝาน้อยหนึ่ง แล้วก็เคียวเมียง ๆ เข้าไปจนถึงหน้าต่าง ตรวจตามหน้าต่างทั้งสองก็ยังไม่เห็น ยกกระดางต้นไม้ ซนก็ไม่เห็น ยกงานที่รองก็ยังไม่เห็น ทำเช่นนั้นทั้ง ๔ กระดาง ออกไม่ชอยกมลแล้ว แลไปทางแม่ศรีเห็นยิ้มกริ่มมกริมอยู่ ข้าพเจ้าก็ตั้งท่าจะคืบคินในกระดาง แม่ศรีจึงพูดขึ้นว่า

“ต้นไม้ของฉันทนาม ๆ อย่าไปคืบเขยหน่อเลย”

แม่แล้ว ข้าพเจ้ายกกระดางลงมาก้อย ๆ ซนต้นไม้ ซน เทดินลงในจาน ทำเช่นนั้นทั้ง ๔ กระดางก็ไม่พบโยนั้น ออกไม่ได้การ เห็นแตกซิบที่หน้าฉาก แม่ศรีหิวเราะคิก ๆ ยิ่งทำให้ข้าพเจ้าเคืองซนอีก แม่ศรีก็ขยิบนาฬิกาซนดูแล้วพูดว่า “ห้านาทีก็แล้ว”

ข้าพเจ้าลุกซนย่นมองทั่วห้อง ที่ไหนจะควรซ่อนหรือไม่ควรซ่อน คนเจ้าหมกถึงเล็กเสือกก็ไม่พบ มือเข็มนลของเปล้า แลไปแลมาเห็นเขียนหมากข้าพเจ้าโศกเข้าไปแย่งมาจากแม่ศรี เทของออกหมด เข็ด

จนคลุ้มคลั่งของพลไม่พย คว้ากระเช้าเข้ามาแตะรวงไม่พยอีก แม่ศรี
 ยมเหียรหัวเราะเย้ยใหญ่ ยิ่งเห็นข้าพเจ้าร้อนหนักยิ่งขุ่นหนักขึ้น ข้าพเจ้า
 จับตัวแม่ศรีเองลูกขนย่นตรวจทั่วตัวก็ไม่เห็น ข้าพเจ้ากล่าวจนแม่ศรี
 ร้องขึ้นว่า

“ขอทีเถอะอย่าแก่ผ้านั้นตรวจเลย ฉันไม่ได้ซ่อนไว้ที่ตัวฉันหรอก
 จริงจริงนะเชื่อเถอะ”

ข้าพเจ้าปล่อยมือแม่ศรี แล้วเที่ยวค้นตามซอกตามมุมอื่น รู้สึก
 เห็นไหลเกือบเป็นอาบนํ้า วิ่งไขว่ไปไขว่มา

“สียนาท้แล้ว” แม่ศรีร้องขึ้นด้วยเสียงอันมีเหาะปนอยู่มาก

ข้าพเจ้าออกว่าคาญมาก แลออกแหงนใจขึ้นมา จึงถามว่า

“นี่หล่อนไม่ได้ออกไปจากห้องนี้เลยหรือ”

แม่ศรีตอบว่า “เปล่าเลยซี”

“ไหนหล่อนว่าจะซ่อนที่แจ้ง ๆ ยังไงล่ะ”

“ก็ฉันซ่อนที่แจ้งน่าซี”

“ไม่ใช่สงจนฉันหยิบไม่ถึงนี่”

“ถ้าสงถึงยังงั้น ฉันจะซ่อนยังไงได้ ฉันก็เคยกว่าคุณไม่ใช่หรือ”

“ไม่ได้ บ่นอะไรขึ้นไปเลยหรือ”

“ไม่ได้ บ่น”

“หยิบถึงง่าย ๆ เทียบหรือ”

“ง่ายซี ไม่ต้องเอื้อมที่เคี้ยว แต่ที่จริงตามสัญญาไม่ได้มีว่า

ฉันจะต้องตอบคำซักของคุณ คุณคงต้องหาเอาเองให้ได้ คราวนี้

ฉันไม่ตอบคุณอีกละ”

“ถามอีกคำเดียวแหละ ไม่ต้องถามลงหยิบหรือ”

“ไม่ต้องเลย หยิบได้สบาย ๆ ที่เดียว”

ข้าพเจ้าเกาศีรษะ แม่ศรีชนแก่ก็ใหญ่ ข้าพเจ้าออกเคืองแก่

“หรือคุณจะยอมแพ้ล่ะ”

“ยังก่อน เวลาเท่าไรล่ะ”

“สิบสองนาทีก่อนแล้ว”

ข้าพเจ้าหมกความคิด มีรูที่ระคนทีไหนอีก แต่ครั้นจะยอมง่าย ๆ ก็ไม่ทำ จึงเที่ยวเดินค้นไปอีก นึกเคืองแก่ อะไรโยนนั้นก็ไม่ใช่เล็ก ควรจะเห็นได้ทำไมไม่เห็น หรือตาข้าพเจ้าจะขบ

“สิบสามนาทีก่อนแล้ว”

ข้าพเจ้าค้นใหญ่ นาน ๆ เหลียวดูแม่ศรีครั้งหนึ่ง ยังเห็นหน้าหล่อนกรั้มกรั้มก็ยังซัดใจ ค้นจนเห่อโซม

“สิบสี่นาทีก่อนแล้ว”

ข้าพเจ้ารู้สึกว่าจะต้องแพ้เสียแน่ นึกออกเสียใจที่พูดอวดคไปหน่อยจะต้องถูกหัวเราะเยาะ ออกรู้สึกเพลียจึงพึงเข้ากับฝา เอ๊ะ เจ็บแปลยเหมือนมกกัก

ข้าพเจ้าสັง เหลียวกลับไปดูที่ฝาหมายว่าได้แล้ว เปล่า ฝาเกลี้ยงแม่ศรียังมีใหญ่ ตามองดูเขม่นาฬิกา ข้าพเจ้าขึ้นเฉยเห็นว่า จะหาอีกก็ไม่เป็นประโยชน์

“สิบห้านาทีก่อนแล้ว”

ข้าพเจ้าถอนใจใหญ่ แล้วมานั่งลงข้างแม่ศรี คvikผ้าออกมา
เช็ดหน้า

“ยอมแพ้” ข้าพเจ้าพูดขมแห้ง ๆ ภรรยาข้าพเจ้าหัวเราะคิก ๆ
แล้วพูดว่า

“ยังไรล่ะ ฉันว่าแล้วว่ามันไม่ยากนัก อ้ายการหาของที่เขา
ทั้งใจซื่อ คุณรู้แล้วเสียอีกว่าจะซื่อที่ไหน ยังหาไม่ได้ ก็ไปลิสนะ
ยังจะต้องเอาที่เสียก่อนอีก ”

ข้าพเจ้าเถียงว่า “ ก็ไปลิสเขาไม่ได้มีกำหนดเหมือนฉันนี่ ”

แม่ศรีตอบว่า “ พอดีกันแล้ว เพราะคุณทราบที่ก่อน เพราะยังงั้น
ต้องกำหนดเวลา หรือคุณระคนอีกฉันจะผ่อนเวลาให้ ”

ข้าพเจ้าตอบว่า “ ข้างเถอะ พอแล้ว บอกเถอะว่าอยู่ที่ไหน ”

แม่ศรีหัวเราะแล้วพูดว่า “ ถอดเสียเสียก่อนเถอะแล้วจะบอกให้ ”

ข้าพเจ้าถอดเสื้อออก เออเฮอ พุทไธ้ เจ้าโยนั่นคิตอยู่กลางหลัง
เสื้อข้าพเจ้านั่นเอง

รุ่งขึ้นเช้า ข้าพเจ้าก็พาแม่ศรีไปซื้อแหวนทักษิณเพ็ชรขำ คามที่
ไค้สัจญ์กันไว้

๒ เรื่องยาตัวเบา

ข้าพเจ้านั้นนับว่าเป็นคนเคยไปสโมสรม่อย ๆ เพราะนักเลงบิลเลียด
แค่ซออย่าให้ท่านเข้าใจผิด นักเลงบิลเลียดมีอยู่สองชนิด นักเลงเล่น

ชนิดหนึ่ง นักเลงชนิดหนึ่ง ข้าพเจ้าต้องนับว่าตัวข้าพเจ้าอยู่ในชนิด
 ที่สอง พวกนักเลงชนิดข้าพเจ้านั้นมีอยู่หลายคน เพราะห้องขิลเล็ก
 เป็นห้องสยายห้องหนึ่งในสโมสร เรียกของวิปริตประหลาดง่ายก็ ยังมีอยู่
 อีกอย่างหนึ่งซึ่งเป็นข้อสำคัญ ในห้องหนึ่งสี่มีข้ายึดไว้ว่า “เงียบ”
 ทั่วโศ ถ้าใครตาไม่ขอดเป็นต้องแลเห็น เมื่อเห็นแล้วก็ออกกรีดว่า
 เป็นของจำเป็นที่ระต้องทำตาม ก็คนเรามีอยู่หลายอย่าง ที่ระหยด
 ปากไต่แต่เฉพาะเวลานอนหลับ พวกสมาชิกสโมสรนั้นโดยมากเป็น
 คนจำพวกที่ข้าพเจ้ากล่าวแล้ว ถึงแม้จะมีพวกที่ชอบอ่านหนังสือแล
 ชอบเงียบ ๆ อยู่บ้างก็ไม่ใช่พวกที่ไปสโมสรเสมอ เพราะฉนั้นห้อง
 หนังสือจึงไม่มีใครเข้าไป บางคนถึงไม่ทราบเลยว่าในห้องหนังสือ
 ะไว้อย่าง ทราบแต่ว่ามีห้องอยู่ห้องหนึ่งซึ่งมีข้ายึดไว้ว่า ห้องหนังสือ
 เท่านั้น แลพอเห็นข้ายก็เลยงให้ไกล เพราะคนจำพวกนี้ยกหนังสือ
 ไม่ใคร่สมัครอยู่ใกล้กัน ถ้าจะเขียนหรืออ่านบ้างก็เฉพาะเวลาที่จำเป็น
 เท่านั้น เออข้าพเจ้าพูดเพื่อใจไปเสียแล้ว ต้องจบเรื่องเสียที
 วันหนึ่งข้าพเจ้าไปสโมสร ตรงไปห้องขิลเล็กตามเคย มีพวก
 นักเลงขิลเล็กทั้งสองชนิดมาประชุมอยู่มากแล้ว เพราะวันนั้นเป็น
 วันเสาร์ ข้าพเจ้าก็ตรงเข้าไปนั่งลงที่เก้าอี้ยาวสำหรับขิลเล็ก แล้ว
 ถามว่าเขาพูดเรื่องอะไรกัน

นายสาย.— กำลังพูดกันถึงเรื่องนำหนักของคน

นายพร.— แก่อย่าเชื่อ เขาพูดกันเรื่องนำหนักของฉันทันคนเกี่ยวแหละ

ข้าพเจ้า.— ก็ไม่น่าประหลาด เพราะแก่เป็นคนหนักกว่าคน
(นายพรนั้ใครเห็นใครก็ทักว่าเป็นคนมีเนื้อมาก เก้าอี้ในสโมสรนายพร
นั่งได้แต่เก้าอี้ยาวเท่านั้น เพราะเก้าอี้อื่น ๆ เล็กไปทั้งนั้น)

นายพร.— คนที่หนักกว่านั้นมึมไป

นายสาย.— ตามหน่อยเถอะ เอาแต่เพียงมีข้าง อย่าให้ถึง
มึมไป

นายพร.— มึมไปจริง ๆ

นายโสม.— แก่เคียวไปเห็นที่ทะเลน้อยพิลึก เหมือนแยกกัน
เนื้อติดตัวไปด้วยกันหนึ่งออกโดยังนี้

นายพร.— ฉินยังก็คิดว่าคนที่มึแต่หนังหุ้มกระดูก รูปร่างราวกับ
คั๊กกระแต่น (นายโสมเป็นคนตรงกันข้ามกับนายพร)

นายสาย.— ขอที่ ๆ อย่าเถียงกัน ประเด็ยวกรรมการจะบรรทัก
ข้อพวกเราหมด

นายเชอ.— ตามจริง ๆ เอะพ่อพร ถ้ามียาอะไรกินให้ผอมได้
แกจะไม่กินเที่ยวหรือ

นายพร.— ถ้ากินเข้าไปแล้วกลายเป็นคนไม่ลียไปจะว่ายังไง.....
ฮือ ยาชนิดนั้นรู้จักแล้ว ฉินเห็นจะไม่ต้องการแหละ

นายโสม.— (ฮอกรวย) เขี่ยชัคว่านกินจนหมดขวด แล้วเรียก
หาอีก

นายสาย.— เคยจะเรียกยามเข้ามานี้ ต้องการไปลิศจริง ๆ ก็ได้

นายเชอ.— เมื่อวานฉันเองแหละฉันไปที่ร้านแขก ริมสลัก
เสาชิงช้า พยายามหาหนึ่งเรียกว่ายาตัวเขา นึกจะซื้อมาฝากพ่อพรแล้ว

ข้าพเจ้า.— ร้านไหน แกจำได้ไหม

นายเชอ.— ร้านนาโคคาอาลีโย

ข้าพเจ้า.— ยาเป็นยังไง

นายเชอ.— เป็นผงสีเทา ๆ ฉันถามแขกเขาว่ากินอย่างไร เขา
ว่าต้องละลายน้ำ แต่จะกินทีละเท่าไรเขาบอกไม่ได้ เพราะตำราหาย
เสียแล้ว เขายังเขียนหนังสือไปขอใหม่อยู่

ข้าพเจ้า.— มันก็น่าลองนะ ยังไงพ่อพร

นายพร.— ให้ใครลองก่อนเถอะ ฉันกลัวตาย

นายเชอ.— ตายหะเห็นจะไม่ตายหรอก แต่ถ้ากินเข้าไปมาก
จะผอมเกินต้องการไปข้างทีจะเป็นได้

ทุกคนเท่านั้นแล้วก็เลยพากันเรื่องอื่นต่อไป พอถึงเวลาอันสมควร
ต่างคนต่างกลับไปยังบ้าน ข้าพเจ้ากลับไปเข้านอนแล้วยังนึกถึงยาตัวเขา
นั้นต่อไปอีกจนเลยหลับไป

ข้าพเจ้านั่งอยู่ในบ้าน อ่านหนังสือเล่นอย่างสุขสบายไปพลาง สักครู่
หนึ่งคนใช้ ข้าพเจ้าเข้ามาบอกว่า คนใช้นายพรมาหา ข้าพเจ้าก็ลุกออกไป
ไปห้องนอก เห็นนายชิตคนใช้นายพรหน้าตาคนนั้นนั่งคอยอยู่ ข้าพเจ้า
จึงถามว่ามีธุระอะไร นายชิตตอบว่า นายพรให้เชิญข้าพเจ้าไปหาที่บ้าน

สักหน่อย ข้าพเจ้าจะซัดไซ้ให้ได้ความว่านายพรเป็นอะไรก็ไม่สำเร็จ เพราะนายซัดตกใจเสียเหลือประมาณ จนพจนานุกรมฉบับนี้แทบไม่เข้าใจ ข้าพเจ้าเห็นว่าอะไรก็ตามค่อไปก็เสียเวลาเปล่า จึงรีบให้ผู้จรดแลตรง ไปบ้านนายพร

เมื่อถึงที่นั่นแล้ว ข้าพเจ้าก็เดินตรงขึ้นไปตามเคย พอถึงห้องนั้น นายซัดก็บอกข้าพเจ้าให้คอยอยู่ครู่หนึ่งก่อน แล้วตรงไปที่ประตูห้องนอน แล้วร้องตะโกนเข้าไปว่า ข้าพเจ้ามาแล้ว ข้าพเจ้ายืนอยู่ริมประตูได้ยินเสียงกุกกัก ๆ ประตูกว๊วอะไรค้ายลงมาตามฝา พออีกสักครู่หนึ่งได้ยินเสียงตงเหมือนอะไรตก แต่ที่ประตูลานนั้นคือเสียงไม้มาจากพื้น แต่มาจากเพดาน ข้าพเจ้าตกใจผลึกนายซัดให้หลักไปแล้วก็เข้คประตู แม่เจ้าโวย ถ้าข้าพเจ้าไม่ได้เห็นด้วยตาข้าพเจ้าเอง แลมีใครมาเล่า ให้ฟังคงไม่เชื่อ นายพรไม่ได้นั่งอยู่หรือยืนอยู่ เกาะอยู่ที่เพดาน สักครู่หนึ่งข้าพเจ้ารู้สึกวาลินแขงกระตักไม่ได้ เมื่อพูดออกแล้วข้าพเจ้า จึงถามว่า

“ เอ๊ะแกนั่นเล่นตลกอะไร ”

นายพรมองดูข้าพเจ้าจากเพดานแล้วตอบว่า “ ตลกอะไรไม่เห็น สนุกเลย บัดประตูเสียดก่อนเดชะพ่อคุณ ”

ข้าพเจ้าขยับประตูแล้วยื่นมือจนนายพร จึงเห็นว่ามือไม่ได้เกาะอะไรเลย แต่หลังคิกอ้อยกัยเพดานราวกับติดกาไว้ ข้าพเจ้าหมกขัญญาที่จะแปลออก จึงถามว่า “ นี่งัยงัก ”

นายพรครางแล้วตอบว่า “อ้ายยาตัวเขานั่นนะซี”

“ฮะยังงิ ฉินยังไมเข้าใจ”

“แกจำไมได้หรือ ขาที่พ่อเชื่อพุดถึงทสโมสرنะ”

“เฮอจำได้ละ”

“นั่นแหละ พอฉินกลับมาจากทสโมสร ก็แะไปซื้อมาซวกหนึ่ง”

“ไหนดว่าเปนผงยังงิละ”

“เปนผงก็มี ที่เขาทำเปนน้ำก็มี อย่างที่ฉินไปซื้อมานะเปนอย่าง
น้ำ เจ้าคนชายเขาเรียกว่าคิงเซออะไรก็จำไมได้ เขาว่าอย่างคิงเซอ
นี้แรงกว่าอย่างผง ฉินก็คิดว่าเฮามา พอถึงเข้าก็ลองกินเข้าไปซ้อันกาแพ
หนึ่งก่อน พอกินล่องล้าคอเข้าไปก็รู้สึกเขาโหยง. แล้วก็เขาลงทกที่
ในประเคียวไม่รู้เนอริ้วตัว ตัวนั้นก็ค่อย ๆ ลอยพันพันขึ้นไปคล้ายลูกขบ
กรรอกน้ำกรรต จนคึดเพดาน

ข้าพเจ้ามองคนนายพร แกทำคาปริย ๆ หน้าเฉยเหมือนนั่งอยู่
กบขพัน แล้วหวนไปนั่งถึงที่แกเบรียขตัวแกเปนลูกขบ ออกหัวเราะ
ไมได้ปล้อยก้ากใหญ่ นายพรออกเคื่องข้าพเจ้า แล้วพุดว่า

“ฉินไม่เห็นมีอะไรน่าขันเลย”

ข้าพเจ้ารีบตอบว่า “จริง ๆ ไม่ขัน”

แกกลับขย้อนถามว่า “ก็แกจะคึดยังงิละ”

ข้าพเจ้าตอบว่า “ฉินไมใช่หมอนั้นนา”

“ไมใช่ ฉินไมได้ค้ำมแกมาเพราะเปนมกเปนมอนั้น ค้ำมแก
มาเพราะแกเปนเพื่อนรักอย่างยังงิของฉิน”

ข้าพเจ้านึกประหลาดใจที่แก่นขี้ข้าพเจ้าว่าเป็นเพื่อนรักอย่างยิ่งของ
แก เพราะที่จริงข้าพเจ้าเข้าใจว่าข้าพเจ้าเป็นแค่เพียงคนสนิทที่แกเฉยๆ
ไม่รักไม่ซิง แต่ข้าพเจ้าก็ไม่อยากเถียงแก

“ก็พ่อพระจะให้ฉันทำยังไงล่ะ”

“ออกความเห็นไปหน่อยซิหน้า พ่อคุณเถอะ”

“นี่แกกินเข้าแล้วหรือยัง”

“จะกินยังไงได้ มันนั่งไม่ติดอ้อยกัณฑ์ไปเสียแล้ว คอยคนนะ”

พอพูดกันนั้นแล้วแกก็ต่ำลงมาจากเสา มือเกาะเสานั่น ค่อยเห็นขลุ่ย
ตัวลงมาจนถึงพื้น ก็เป็นอันเรียบร้อยดี แต่พอปล่อยมือตัวแกก็ลอย
กลับขึ้นไปติดเพดานตามเดิม ข้าพเจ้านึกขุ่นแค้นหัวเราะไว้ได้ ที่จริง
เวลาแกลอยขึ้นไปนั้นช่างเหมือนลูกขี้จริง ๆ ขอให้ท่านนึกดูเถิดลูก
ขี้ลูกโตลอยทิ้งขึ้นไปไม่น่าขันหรือ ข้าพเจ้านึกรำคาญว่านายพรแก
ยังไม่ได้รับประทานเข้า จึงตั้งใจคิดทางที่จะให้แกรับประทานเข้าได้
นึกอยู่ครู่หนึ่งแล้วข้าพเจ้าจึงตรงเข้าไปที่ตู้ผ้า หยิบผ้าขาวม้ามา ๒ ผืน
แล้วขอกนายพรให้แกจัดการต่ำลงมา แกก็ต่ำลงมาอีก พอถึงพื้น
ข้าพเจ้าก็จับตัวแกกึ่งทางเคียงนอน ผูกแกไว้กับขาเคียง ในระหว่าง
เวลาที่ข้าพเจ้าทำเช่นนั้นอยู่ รู้สึกเหมือนดังลูกขี้ใหญ่ ๆ ข้าพเจ้าจึงเรียก
เข้ามาให้รับประทาน แหมแกรับประทานจริงๆ ครั้นอิ่มแล้วแกจึงพูดว่า
“นี่แกจะคิดยังไงต่อไป ที่จะผูกฉันไว้ยั้งงเสมอ เห็นจะเป็น
เห็นขยา”

“ทำไมแกอยู่ติดเพดานสยายกว่าหรือ”

“อ้อ สยายกว่า”

“ก็ถ้ายังงั้นจะต้องแก้ไขอะไรอีกล่ะ” แกดักว่าคนอื่น ๆ เป็นกอง
ไปไหนไม่ต้องเคียว

“แกไม่เข้าใจ ฉันไปไหนหะไปไม่ได้หรอกนะ ต้องใช้มือเหินหว
ฉันจะเหินหวเหินหวถึงไปเสมอได้หรือ ถ้าฉันยังลอยขงอยู่ฉันมีไปไหน
นอกบ้านไม่ได้หรือ”

“ก็จริงอยู่”

“ก็แกจะคิดขงไปล่ะ”

“จะไม่มีขงแกที่เคียวหรือ”

“ฉันจะลองไปถามคุณที่ร้านเจ้านาโคคาฮาไลโย”

“เออพ่อคุณรีบไปหน่อยเถอะ”

ข้าพเจ้าจัดการแก่นายพรให้แกได้ลอยกลับขงไปติดเพดานตามเดิม
แล้วรีบไปร้านแชนนาโคคาฮาไลโย แชนกัวนายห้างพอเห็นข้าพเจ้า ก็ออก
มาต้อนรับตามเคยของเขา ข้าพเจ้ากับแชนนายห้างจึงพูดโต้ตอบกัน
ดังต่อไปนี้

“นายห้างขายยาทัวเฮาให้นายพรไปไม่ใช่หรือ”

“ยังงั้น ฉันขายให้ไปขวดหนึ่ง”

“เป็นยาอะไรนะ ของหมอไหน”

“ของหมอแชน พี่ชายฉันเขาสั่งมาให้จากอินเดีย เขาไปได้มา
จากโยคีคนหนึ่ง”

“เขาบอกมาว่าอะไร”

“เขาบอกว่าเขินยากินให้ตัวเขา”

“เขายังไง”

“ก็แปลว่าให้เนอีน้อยลงนะซี”

“ฮือเดี๋ยวมันไม่เป็นเช่นนั้นนะซี นายพรกินยาของนายห้างเข้าไป
แล้ว เนอไม่น้อยลงไปเลยสักนิดเดียว —”

“ก็ฟังชอไปเมื่อวานนี้”

“ฟังฉันท่อนซี เนอไม่ลดจริง แต่น้ำหนักลดเสียเหลือเกิน เดี่ยว
นี้นายพรกลายเป็นลูกขบไปเสียแล้ว”

“อะไร”

“ยั้งนี้ซี ตัวเขาอย่างประหลาด เดี่ยวนี้มันจะไปลอบคิกเพดานอยู่
แล้วจะว่าอะไร”

“แต่เกิดมาฉันไม่เคยไต่ยี่นใครเป็นยั้งเลย”

นายห้างชักผ้าเช็ดหน้าออกมาเช็ด ทำทางกู่ไม่สยหายมาก

“นายห้างมียาแก้ไหมล่ะ”

“ไม่มี”

ข้าพเจ้าสนใจจำต้องกลับไปบ้านนายพร ไปกลางทางนึกอะไรขึ้น
อย่างหนึ่ง ข้าพเจ้าจึงแวะเข้าไปซื้อตะกั่วก้อนใหญ่หลายก้อนจนรดไป
ด้วย พอถึงข้าพเจ้าก็ให้คนขนขึ้นไปบนห้อง พอข้าพเจ้าโผล่เข้าไป
นายพรแสดงความยินดีมาก แลถามว่า

“ยังไร ไ้มาแล้วหรือ”

“ยาน่ะไม่มี”

หน้านายพรตลดลงไปทันที

“ตาย ตาย นฉันจะต้องเป็นลูกขยอย่งงตลอดชีวิตหรือ”

“ไม่ต้องหรือก ฉันมีของอื่นมาแก้แล้ว แกลงมาหาฉันเถอะ”

นายพรต่ายเป็นคุกแกลงมาจนถึงพน ข้าพเจ้าหีบเสื่อมาให้แก
สวม แล้วหีบก้อนตะกั่วขยูลงไปในกระเป๋าลือที่ลือกันสองก้อน

“ไหนลองปล่อยมือทีหรือ

นายพรตปล่อยมือ ตัวก็ลอยขึ้นไปพอยกกลาง ๆ หึ่ง ไม่ถึงเพดาน
เออ ก็ทำทางจะสำเร็จ นายพรตเองก็ขยออก ข้าพเจ้าขยขยบนเกาะ
ถุดตัวแกลงมาจนถึงพน ให้แกขยเสื่อเคียงไว้ แล้วเคิมตะกั่วลงไปอีก

“รู้สึกหนักหรือยังพ่อพร”

“นิค นิค”

ข้าพเจ้าเคิมอีก คอยระวังให้น้ำหนักพอถ่วงเท่า ๆ กันสองข้าง
เคิมเรื่อยไปจนนายพรตรู้สึกว่ไม่ต้องขยคั่นแน่ ข้าพเจ้าก็หยค

“ลองปล่อยทีหรือ”

นายพรตปล่อยมือ ตัวก็ขยกับที่

“ถ้าจะได้การ ไหนลองเคิมทีหรือ”

นายพรตก็เคิมไปได้สยบาย ๆ เหมือนนอรรวมคาลองนั่ง นอน ยืน เคิม
ก็เรี่ยบริษทุกอิริยาบถ นายพรตหัวเราะก๊าก ๆ รวกับเคิม ๆ ใต้ช่องเล่น
ที่ถูกลใจ ทรงเข้ามากอดข้าพเจ้าแล้วพูดว่

“พ่อคุณ ความคิดที่จริง ๆ”

เมื่อแกกอดข้าพเจ้ารู้สึกว่ามีเนื้อแกยงคึดมที่เหมือนแต่ก่อน
ประหลาดจริงที่ยานไม่ทำให้เนื้อลกลง แล้วทำไมจึงทำให้ตัวเขาไปได้ถึง
ปานนั้น นายพรพดต่อไปว่า

“ฉันเห็นระกีนยานนั้นมากไป ขางที่เขาจะให้กินแต่หยดเดียวสอง
หยดเท่านั้น ไหนแกลองคูนึงทีหรือ”

“ช่างเถอะยะ ฉันเขาพอดอยู่แล้ว”

“กินแต่หยดเดียวสองคูนึงทีเถอะ”

“ไม่กินละ ถ้าฉันลดยขินไปโตนเพทานฉันจะเจ็บ ฉันไม่มเนื้อ
เป็นหมอนวัยเหมือนแก”

“เฮอ น้อออกไปข้างนอกจะเป็นยังงั้นนะ”

“ก็คงไม่เป็นไร”

“ลองไปในสวนกันหรือ”

“ไปสิ”

ข้าพเจ้ายังไม่ไว้ใจ ฉวยตะกั่วคึดมื่อไปค้วยอีก ๒ ก้อน นายชิต
คนใช้นายพรนั่งอยู่นอกห้อง เห็นนายเคียวออกมาหนึ่งแลคคูลิ่ง ข้าพเจ้า
กวัคมือให้ตามไปค้วย แลส่งตะกั่วให้ถือ พอออกไปถึงสวนแล้วก็ไม่
เป็นอะไร นายพรแต่แรกก็ระวังตัวเคียวซ่า ๆ แต่พอเห็นไม่เป็นอะไร
ก็เคียวเร็วขจนจนถงวง นายพรวิ่งนำขันจริง ๆ เนื้อกระพ้อม ๆ แต่วิ่ง
เร็วกว่ารูปมาก นายพรหัวเราะแล้วพูดว่า

“แห่มก็จริง ฉนวนิ่งไม่ไหวมา ๑๕ ปีกว่าแล้ว นี้อะไรวึ่งไต่ค้ล่อง
แคล้ววราวกับเมื่อเด็ก ๆ”

แล้วแกก็เที่ยววึ่งไปอีก ดูไม่เห็นค้ไม่เหนื่อยเลย มีหน้าซำ
กระโทกลอย ๆ ซำพเจ้าเห็นน่ากลัวอันตราย จึงร้องว่า

“ระวึ่งนะพ่อพร ตะกั่วจะตก”

พอพูดซำค้ำลงนายพรกระโทกเหยิงอย่างไรไม่ทราบ เสียงแควก
ตะกั่วตกจากกระเข้กราว ซำพเจ้าจึงเห็นว่ากระเข้ซำค้ำ ซำพเจ้าวึ่ง
เข้าไปจะจับตัว ที่ไหนเล่านายพรลอบพันค้รัษะซำพเจ้าไปแล้ว ซำพเจ้า
ตกค้ลงนายพรก็ลอบส่งขึ้นไป ๆ จนแลเห็นตัวเล็กนิกเกี้ยว แล้วที่ระถก
ลมจึงลอบเลื่อนไปทางทิศเหนือ ค้อเห็นค้งนนแล้วซำพเจ้าจึงหายค้ลง
เสียงจึงออกร้องตะโกนสค้เสียง

“พ่อพร” “พ่อพร”

ซำพเจ้ากระโทกซำมรั้วสวนวึ่งตามไป .... ..

๗ เรื่องราวการการประชุมป่าติเมนต์สยาม

เมื่อเร็ว ๆ นี้ซำพเจ้าอ่านหนังสือพิมพ์รายวันฉยหนิงพบ “เมื่อ
ไรหนอ” ต่าง ๆ ซำพเจ้าเป็นคนชอบอ่าน “เมื่อไรหนอ” เพราะธรรมคา
คนทรู้สค้คนว่าไฉ่ ย่อมพอใจชมขณผู้ฉลาด ซำพเจ้าเชื่อนั่นนอย่ว่า
ท่านผู้ถาม “เมื่อไรหนอ” นั้นค้องเป็นคนฉลาด ถ้ามีฉนนั้นที่ไฉนจะ
คู้ยหาข้อความเก้ง ๆ มาถามได้มากมายเช่นนั้น ข้อที่ขี้ใจซำพเจ้า

ทศก คอชชิตถามว่า “เมื่อไรหนอเราจะมีปาลิเมนต์” จิ้งทีเคียว
ทำไม เราก็คิวไลซ์แล้วจะมีปาลิเมนต์ข่างไม้ไคทีเคียวหรือ แค้ยุ่น
ยังมีไค.....

วันนั้นเป็นวันร้อนมาก ข้าพเจ้านอนอ่านหนังสือพิมพ์เรื่อยสบาย
อยู่ ก็พอไครับคำสั่งท่านสาราณียกรให้ไปฟังการประชุมในปาลิเมนต์
เรื่องงบประมาณทหาร ข้าพเจ้าก็รีบเตรียมตัวไป เมื่อข้าพเจ้าออกจาก
บ้านนั้นย้ายสัก ๕ โมงแล้ว เพราะฉนั้นต้องรีบร้อนมาก ที่ประชุมเข็ค
ตั้งแต่ย้าย ๓ โมงแล้ว ข้าพเจ้าไปก็ตรงไปที่เฉลียงสำหรับพวกหนังสือ
พิมพ์ เห็นแผ่นกระดาษวางอยู่บนโต๊ะทุก ๆ โต๊ะ เขียนชื่อหนังสือพิมพ์
ไว้ ข้าพเจ้าตรงไปที่มีกระดานเขียนชื่อ “ทวีปัญญา” แล้วนั่งลง
เมื่อข้าพเจ้าไปถึงท่านอรรคมหาเสนาบดี (ไปรมมีนัสเตอร์) กำลัง
ชี้แจงเรื่องงบประมาณน้อย ข้าพเจ้าบรรทักคำพูดของท่านพวกเมม
เบอร์ต่าง ๆ ไว้ดังต่อไปนี้

อรรคมหาเสนาบดี.— “ตั้งแต่ตั้งเดิมมา การทหารนั้นว่าเป็น
สิ่งสำคัญที่สุด เพราะเป็นอรรถมาชาติใดที่มีความประสงค์จะเป็นไทย
ย่อมต้องคึกการข้องกันบ้านเกิดเมืองบิคร ไบราณราชประเพณีท่านจึง
ไคจักให้บรรทกชายฉกรรจ์เป็นทหารทั้งสันไม้เว้นหน้า.....”

นายเกศ.— ข้าพเจ้าขอรับรองในข้อที่ท่านอรรคมหาเสนาบดีก็กล่าว
ข้าพเจ้าอาจชี้แจงสิ่งซึ่งจะให้เห็นเป็นพยานไคดังนี้ คือ เมื่อครั้งสมเด็จพระ
พระนารายณ์.....”

ประธาน.— (สยเกอว์) “รอก่อน รอก่อน ยังไม่ถึงเวลาที่ท่านจะแสดงโวหาร”

อรรคมหาเสนาบดี.— ข้าพเจ้ากล่าวข้อย่างยวดยานยวดยานต้องเป็นทหารทั่วหน้า ก็เมื่อแต่โบราณกาลยังเป็นเช่นนั้นแล้ว ทำไมในกาลบัดนี้เราจะขยับอยู่หรือ ก็การทหารซึ่งเป็นการสำคัญครั้งนั้น ครั้งนี้ไม่สำคัญหรือก็สำคัญเหมือนกัน ถ้าเราตกลงเห็นเช่นนั้นแล้วเราจะควรทำอะไร ก็ควรต้องคิดอ่านบำรุงการทหารให้เจริญเทียบทันชาติอื่นเขาข้างจึงจะถูก แต่ก่อนอำนาจเป็นใหญ่ จะจัดการสิ่งใดก็ล้วนจะสำเร็จได้เพราะอำนาจ เกียรติอะไรเป็นใหญ่ เงินเป็นใหญ่ไม่ใช่หรือ เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วที่ประชุมคงจะเห็นได้ว่า ถ้าประสงค์ความเจริญของทหารซึ่งเป็นความเจริญของบ้านเมืองแล้ว ก็ต้องช่วยให้รัฐบาลได้จัดการทหารให้ดำเนินไปโดยสะดวกตามที่ใดจะไว้ แลได้อ่านให้ท่านฟังแล้ว ขอให้ที่ประชุมพร้อมกันอนุญาตให้รัฐบาลใช้เงินแผ่นดินสำหรับการทหารตามที่ขอขึ้นเถิด

นายเกศร์.— ข้าพเจ้าขอกล่าวแสดงให้แจ้งเหตุผลว่า เหตุไรข้าพเจ้าจึงรับรองลงเห็นด้วยกับท่านอรรคมหาเสนาบดี ในที่นี้ข้าพเจ้าจะขอเล่าเรื่องราวของสมเด็จพระนารายณ์ราชาธิราชเจ้า สมเด็จพระนารายณ์ราชาธิราชเจ้า คือเป็นพระเจ้าอยู่หัวครองสิริราชสมบัติอยู่ที่กรุงศรีอยุธยา กรุงศรีอยุธยาคือกรุงเก่า กรุงเก่าคือสมเด็จพระเจ้ารามาธิบดีทรงสร้าง สมเด็จพระเจ้ารามาธิบดีคือที่เรียกกันว่า พระ

เจ้าอู่ทอง พระเจ้าอู่ทองนั้นเสด็จมาจากเมืองเทพนคร เพื่อเสด็จมาหาที่
 สร้างพระนครใหม่ พระนครใหม่นี้คือกรุงศรีอยุธยา กรุงศรีอยุธยาคือ
 กรุงเก่า สมเด็จพระนารายณ์ราชาธิราชนั้นเป็นพระเจ้าแผ่นดินเสวยราช
 สมัยที่ตนกรุงเก่าองค์หนึ่ง ขอนม้หลักฐานแน่นอน คือได้ความจาก
 จดหมายเหตุของเจ้าแม่วัคคีสิต เจ้าแม่วัคคีสิตได้จดหมายเหตุเรื่อง
 ราวไว้พิศดารเป็นราชประวัติกรุงเก่า มีข้อความแปลกประหลาดที่ถึงกว่า
 ข้อความที่มีอยู่ในพระราชพงศาวดารกรุงเก่าที่ตีพิมพ์ไว้แล้วนั้นหลายพัน
 หลายหมื่นส่วน ประวัตินี้แต่งโดยเจ้าแม่วัคคีสิต เมื่อจุลศักราช ๘๘๒ ปี
 ต้นสมัยเดิมของจดหมายเหตุนี้อยู่ที่เราเอคิเตอร์.....โอโย ขอรีย์
 ประทานโทษแปลไป.....อยู่ที่ข้าพเจ้า ไม่ใช่แต่เท่านั้น ข้าพเจ้า
 ยังมีสมุทภาษาฝรั่งเศสอีกเล่มหนึ่ง เรื่องสมเด็จพระนารายณ์ เรียก
 ชื่อตามภาษาฝรั่งเศสดังนี้ คือ “ฮิศตอเตรอยนารายณ์” ทั้งนี้ หนังสือ
 เล่มนี้แต่งโดยคนชาวชาติฝรั่งเศสคนหนึ่ง ซึ่งได้มาอยู่ด้วยกับท่าน
 เจ้าพระยาวิไชยเยนทร์ เจ้าพระยาวิไชยเยนทร์คือคนชาวชาติฝรั่งเศส
 ชื่อเคิมชื่อ “ฟอลคอน” ทั้งนี้ ชายชาวชาติฝรั่งเศสซึ่งเป็นผู้แต่ง
 หนังสือชื่อ ฮิศตอเตรอยนารายณ์นั้น เป็นคนชอบพอกันเคยกับท่านเจ้า
 พระยาวิไชยเยนทร์ ฟอลคอน หนังสือซึ่งแต่งโดยชายชาวชาติฝรั่งเศส
 นั้น เป็นหนังสือฝรั่งเศส แปลโดยท่านสังฆราชขัติยวงษาภิรมย์ เป็น
 ภาษาไทย หนังสือชื่อ “ฮิศตอเตรอยนารายณ์” ซึ่งแต่งโดยชาย
 ชาวชาติฝรั่งเศสซึ่งเป็นคนชอบพอกันกับท่านเจ้าพระยาวิไชยเยนทร์นั้น มี

ข้อความพิสดารน่าอ่านน่าฟังยิ่งกว่าที่มีในพระราชพงศาวดารกรุงเก่า
หลายร้อยเท่า ในหนังสือจดหมายเหตุแต่งโดยเจ้าแม่วัดศลียงีกับหนังสือ
ภาษาฝรั่งเศสนั้น มีกล่าวข้อความพิสดารถึงการเสด็จประพาสของ
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าพระนารายณ์ราชกุมาร มีสิ่งน่าอ่าน
น่าฟังอยู่มาก แต่ที่น่าประหลาดนักคือมีเรื่องกล่าวถึงสมเด็จพระเจ้า
ลูกยาเธอ เจ้าฟ้าพระนารายณ์ราชกุมารเสด็จเที่ยวทรงชัชยานชนิดหนึ่ง
ซึ่งเป็นที่น่าพิศวงแก่ชาวกรุงเก่าแลชาวลพบุรีมาก คือสมเด็จพระเจ้า
ลูกยาเธอ เจ้าฟ้าพระนารายณ์ราชกุมารนั้น ได้ทรงโปรดฯ ให้ชายชาว
ชาติฝรั่งเศสผู้หนึ่งเฝ้า ชายชาวชาติฝรั่งเศสนี้เป็นพ่อค้ามาตั้งห้าง
ค้าขายอยู่ที่ตำบลท่ากระโทมกรุงเก่า ชายชาวชาติฝรั่งเศสคนที่ตั้งได้
กล่าวมาแล้วนี้ ได้นำยานอย่างใหม่มาถวายสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ
เจ้าฟ้าพระนารายณ์ราชกุมาร เรียกตามภาษาฝรั่งเศสว่าตังนี่ คือ
“ฮอโตโมไปล์” ตังนี่ ยานชนิดที่ฝรั่งเศสเรียกว่า “ฮอโตโมไปล์”
นี้ คือเป็นรถชนิดหนึ่งซึ่งเคียวไปด้วยไม้ฮอครีบแรงม้าเลย ใช้ฮอครีบ
น้ำมันมะพร้าวทำให้เกิดเป็นแก๊สขึ้น เคียวไปเปรียบคล้ายรถไฟที่มีอยู่
เดี๋ยวนี้ รถชนิดที่ฝรั่งเศสเรียกว่า ฮอโตโมไปล์นี้ สมเด็จพระเจ้าลูก
ยาเธอ เจ้าฟ้าพระนารายณ์ราชกุมาร ได้ทรงประพาสพอพระทัยเสด็จ
ไปเที่ยวแต่จำเพาะข้าหลวงเดิม ๘ คน คุณเล็ก ๓ คุณปาน ๓ ทั้ง ๒ คน
นี้เป็นบุตรหม่อมเจ้าบัวพระนมเอก นายทองคำบุตรเปรมพระนมรอง ๓
นายสังบุตรเจ้าพระยาพิษณุโลก ๓ นายเรือง มอญ บุตรเจ้าพระยาราม

จตุรงค์ ๑ นายหวาน แหก บุตรเจ้าพระยาไทรบุรี ๑ นายน้อย ยะทิปะ
 แหก บุตรพระยาราชาวังสัน แหก ๑ นายเฟื่อน บุตรพระยามหา
 อ้ามาคย์ ๑ นายขุนนาค บุตรพระยาเพชรพิไชย ๑ รวมข้าหลวงเดิม
 ที่พอพระทัย ๘ นายด้วยกัน แต่ข้าหลวงเดิม ๘ คนนั้นล้วนเป็นเด็กมี
 อายุคล้าย ๆ กันก็ขสมแก่พระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าพระนารายณ์ราช
 กุมารทั้งนั้น..... ”

ผู้ส่งข่าวของเราไม่ได้จักคำพูดของนายเกศร์ต่อไป เพราะแลไม่
 เห็นว่ามีข้อความเกี่ยวข้องกับขบประมาณทหารอย่างไร ส่วนนายเกศร์
 นั้นพูดเรื่อยไปประมาณเกือบชั่วโมงหนึ่ง

ประธาน.— “ข้าพเจ้าฟังท่านสมาชิกมานานแล้ว ก็ยังไม่เห็น
 กล่าวข้อความอะไรที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังปรึกษากันอยู่เลย ”

นายเกศร์.— “ถ้าท่านยอมให้ข้าพเจ้ามีเวลาอีกหน่อย ข้าพเจ้า
 ก็จะได้ตั้งใจพยายามที่จะกล่าวถึงทหารเมื่อครั้งสมเด็จพระนารายณ์เป็น
 เจ้า ตามที่มีกล่าวถึงในประวัติ แต่งโดยเจ้าแม่วัคคีสิตกัย..... ”

เสียงจากหลังประธาน.— “เลิกที เลิกที ”

นายเกศร์.— “ข้อความในประวัติแต่งโดยเจ้าแม่วัคคีสิตกัย กับ
 หนังสือภาษาฝรั่งเศสชื่อ..... ”

เสียงจากหลังประธาน.— “พอแล้ว พอแล้ว ”

ประธาน.— “เจ็บบ เจ็บบ ”

นายเกศร์นั่งลงแสดงกิริยาไม่สู้พอใจนัก

ก่อนไปมีเมมเบอร์แสดงไวหรรอีกหลายท่าน แต่จะเป็นเพราะเหตุไรไม่ทราบ ผู้ส่งข่าวของเราจำไม่ได้ หรือลืมจะอะไรอย่างหนึ่ง เพราะถนนมาโต อีกต่อเมื่อฝ่ายพวกคักค้ำนพคังคังต่อไปนี้

นายทวน.— ข้าพเจ้าจะขอกล่าวสุนทรกถาแต่พอสมควรแก่เวลา คังคังต่อไปนี้

ข้อ ๑ เราต้องการที่สุด ขอให้เจ้านายของเราทรงพระราชดำริห์ ถึงตัวข้าพเจ้าผู้มียุมาก

ข้อ ๒ เราต้องการที่สุด เพื่อให้ชนทั้งหลายเข้าใจว่าเราเป็นผู้มีสติปัญญาภาคัญญาคอแผ่นดิน

ข้อ ๓ เราต้องการที่สุด เพื่อให้แยกทางให้ผู้มีสติปัญญาภาคัญญาคอแผ่นดินเช่นตัวเรา ออกตัวออกหน้าอาสาแสดงสติปัญญาความคักคัก โดยสรวก มิให้มึที่กักขวางจนไม่ต้องแลคเสียก่อนว่าลมพัดมาทางไหน

ข้อ ๔ เราต้องการที่สุด ในการที่แยกปากมนุษย์ให้แสดงไวหรร อธิบายไค้ตามสติปัญญา โดยไม่ต้องกลัวคักคัก

ข้อ ๕ เราต้องการที่สุด ในตัวบุคคลสามารถ คักเสนาบดีแลอธิบดี เจ้ากรมปลัดกรมผู้ช่วย แม้ที่พนายทหารพลทหารที่รู้จักหน้าทักของตน คักรู้จักว่าใครเป็นผู้มีสติปัญญาภาคัญญาคอแผ่นดินแล้ว แลฟังเสียงผู้นั้น

ข้อ ๖ เราต้องการที่สุด ในผู้ที่ตั้งอยู่ในยศิธรรม เพื่อเป็นความสุขแก่มนุษย์ คักเป็นคั้นว่าผู้พิพากษาตุลาการ เมื่อถูกคักเคียนโดยผู้มีสติปัญญาภาคัญญาคอแผ่นดิน อย่าคักคักกักซึ่งผู้คักคักเคียน ๗ วันฐานหมิ่นประมาทศาล

ข้อ ๗ เราต้องการที่สุด ในท่านผู้ มีสติปัญญาแล้ว วิชาเก่าแก่
กว่าผู้อื่นจริง สำหรับเป็นผู้ช่วยแนะนำในราชการบ้านเมืองทั่วไป ให้มี
ความเจริญโดยฉับไวทันเวลา

ข้อ ๘ เราต้องการที่สุด ในพวกเราให้รู้วิชาลึกซึ้งจริง ๆ ทุกคน
ควรตั้งใจเรียนให้มีความรอบรู้ แม้อย่างน้อยเพียงเสมอตัวเรา

ข้อ ๙ เราต้องการที่สุด ให้ตัวเรามีความนับถือแม่หญิงทุกคน
และให้แม่หญิงได้มีความรู้ วิชา และมีความดีเท่าแก่บุรุษทั้งหลาย

ข้อ ๑๐ เราต้องการที่สุด ให้พวกเรามีความรู้ลึกในความรักชาติ
ศาสนาแลประเทศที่เกิดของตน แลให้มีความอายแก่ชาติชาวต่าง
ประเทศ แลอย่าอวดकीเข่อหยิ่งว่าเรารู้มากแล้วพอแล้ว ไม่ต้องฟัง
เสียงใครอีก

ข้อ ๑๑ เราต้องการที่สุด ที่จะให้คนทั้งหลายเห็นว่าเราเป็นคนกล้า
หาญหมั่นเพียรแลกตัญญูต่อชาติ แลเต็มใจที่จะรับหน้าที่ทำการใหญ่ทุก
อย่างทุกสิ่ง

ข้อ ๑๒ เราต้องการที่สุด เพื่อให้ประเทศบ้านเมืองอันเป็นที่เกิด
ของเราเป็นศิวิไลซ์โดยไม่ต้องอาศัยผู้อื่น นอกจากผู้ มีสติปัญญา
กตัญญูต่อชาติศาสนาแลบ้านเมืองของเราเอง

ข้อ ๑๓ เราต้องการที่สุด ในการที่คนเราจะไม่ไว้ใจคนที่ดี แต่
พูดอ้างคำหรือคำราฝรังโดยไม่มีจริงเลยนั้น

ข้อ ๑๔ เราต้องการที่สุด ให้ท่านทั้งหลายเห็นว่ามิแต่ผู้ปกครองก็
ไม่ได้ มิแต่ไพร่พลเมืองก็ไม่ได้ ต้องมีทั้งสองจำพวก ต้องอาศัยกัน
แลกัน

ข้อ ๑๕ เราต้องการที่สุด เพื่อให้ท่านทั้งหลายเห็นว่าทั้งผู้ปกครอง
ทั้งไพร่พลเมือง ต้องอาศัยผู้มั่งคั่งบุญญาภักดีบุญต่อชาติ ช่วยแนะนำ
ให้เค็รไปในมรรคาอันถูกต้อง

ข้อ ๑๖ เราต้องการที่สุด ที่จะให้ท่านทั้งหลายเห็นว่าร่างกายของ
มนุษย์ก็ สัตว์ก็เขยรวานก็ ถ้าไม่ยริยรณก็ย่อมไม่เป็นที่เจริญตา

ข้อ ๑๗ เราต้องการที่สุด ให้ท่านทั้งหลายเห็นว่าในสมัยนี้เมือง
เรายังมีข้อบกพร่องสำคัญอยู่ คือยังไม่ได้ฟังคำแนะนำที่ก่อกำเนิดแห่งผู้
มีวิชาจริงเช่นตัวเรา

ข้อ ๑๘ เราต้องการที่สุด เพื่อให้ท่านผู้มั่งคั่งที่ปกครองพวกเรา
ทอดพระเนตรเห็นความดีความสามารถของผู้มีความดีความสามารถ

ข้อ ๑๙ เราต้องการที่สุด ที่จะให้ผู้มีความดีความสามารถจริง
ได้มีโอกาสจัดการรารทั่วไปแม้อย่างน้อยสัก ๓ วัน

ข้อ ๒๐ เราต้องการที่สุด ให้ผู้ที่มีทรัพย์ใช้เงินค่าหนังสือของเรา

ข้อ ๒๑ เราต้องการที่สุด ให้ผู้ที่ยังไม่ได้ซื้อหนังสือของเราคิด
อ่านลงชื่อชอทันที

ข้อ ๒๒ เราต้องการที่สุด เพื่อให้ที่ประชุมนี้มีความเห็นตามเราผู้
มีสติปัญญาภักดีบุญต่อบ้านเมือง

ข้อ ๒๓ .... ..

เสียงจากหลังประธาน.— “ยังมีอีกข้อ”

นายทวน.— “ยังมีอีกสองสามข้อ ข้อ ๒๓ .... ..”

เสียงจากหลังประธาน.— “เราต้องการที่สุดที่จะฟังคนอื่นพูด”

นายทวน.— “ข้าพเจ้าขอให้ท่านผู้เป็นประธาน ได้โปรดใช้อำนาจให้ข้าพเจ้าได้มีโอกาสพูดให้จบ”

ประธาน.— “ได้ แต่ขอให้ท่านพูดในประเด็น”

นายทวน.— “ข้าพเจ้าก็พูดในประเด็นอยู่แล้ว”

เสียงจากหลังประธาน.— “เถียงนายก เถียงนายก”

ประธาน.— “เจ็ยบ เจ็ยบ”

นายทวน.— “ข้อ ๒๓ เราต้องการที่สุด.....”

เสียงจากหลังประธาน.— “ไม่จริง เราไม่ต้องการเลย”

เสียงจากที่อื่นๆ.— “เลิกที เลิกที”

ประธาน.— (คยไ้ะ) “เจ็ยบ เจ็ยบ”

อรรคมหาเสนาบดี.— “ข้าพเจ้าขอแนะนำว่าให้งดการแสดงโวหารเสียที่มีฉนั้นจะเสียเวลามากไป”

นายทวน.— “อะไร ท่านอรรคมหาเสนาบดีจะชี้คปากเมมเขอร์ไม่ให้พูดที่เค็ยวหรือนี่คือศรรภาพแห่งที่ประสมนัไปอยู่ทีไหน นี่จะเอาคนพูดถูก ๆ เข้าคูกอย่างแต่ก่อนหรือนี่”

เสียงพวกฝ่ายขวา.— “เลิก เลิก”

เสียงพวกฝ่ายซ้าย .— “ว่าไป ว่าไป”

ประธาน .— “เจ็ยบ เจ็ยบ”

เสียงพวกฝ่ายขวา .— “หยุด หยุด”

เสียงพวกฝ่ายซ้าย .— “พวกไป พวกไป”

เสียงพวกจีน .— “ลัทธิขงจื้อขงจื้อ”

ประธาน .— “เจ็ยบ เจ็ยบ”

เสียงพวกจีน .— “ลัทธิขงจื้อขงจื้อ”

ตอนนี้ไปต่างคนต่างพูดกันเองเต็มเสียง จนจับเนื้อความไม่ได้
 อรรถมหาเสนาบดีลุกขึ้นพูด แต่ไม่ได้ยินว่าพูดว่าอะไร ได้ยินแต่
 “เล็ก เล็ก” ย้ำ “ว่าไป ว่าไป” ย้ำ กับเสียงพวกจีนร้องตะโกน
 โลเล็ๆ ต่างๆ ลงปลายประธานลุกขึ้นยืนกรำมือ พลตระเวนรปร่าง
 ลำสัน พวกนั้นเข้ามาอุ้มพวกเมมเบอร์จีนออกไป คนอื่นเปล่งเสียงฮือวาว
 กับระคึกกันเอะอะเหลือเกิน แล้วข้าพเจ้าก็ตกใจตื่น หัวเราะเสียพักใหญ่

๘ นิทานกระทู้ เรื่องตุ๊กตุ่น

เรื่องนี้ข้าพเจ้าขอออกกล่าวเสียก่อนว่าเป็นเรื่องไม่น่าเชื่อ ทั้ง
 ข้าพเจ้าก็ไม่รับประกันว่าเป็นเรื่องจริง แต่อย่างไรๆ ขอท่านผู้ฟังจง
 วินิจฉัยในใจตนเองเถิด ถ้าท่านเห็นเป็นอย่างไรก็ตกลงเป็นเช่นนั้น ข้าพเจ้า
 ไม่ได้เจียงเลย จะขอแต่เล่าให้ฟังเท่านั้น

ยังมีชายผู้หนึ่งชื่อชะแล่ม มีฉายาเรียกกันว่า “ชะแล่มตุ้กระตั้น” นายชะแล่มคนนี้เป็นบุตรผู้มีอนจะกิน ที่เรียกว่าผู้มีอนจะกินในที่นี้ เรียกตามตัวท่านผู้นั้นเอง แต่ถ้าจะให้ข้าพเจ้าแปลศัพท์ “ผู้มีอนจะกิน” ในที่นี้ต้องแปลว่า “ผู้มีเงินจนเกินใช้ แต่ยังไม่สิ้นความอยากได้อีก” ท่านผู้มีอนจะกินนั้นชอบมาก นายชะแล่มเป็นบุตรคนใหญ่ นายมาก ตั้งใจไว้ให้รับมรดก แล้วยึดตำแหน่งผู้มีอนจะกินแทนคนต่อไป หรือถึงแม้จะได้เป็นขนนางก็ไม่ขัดข้อง เพราะฉะนั้นนายมากจึงได้จัดการเลี้ยงคุณนายชะแล่มอย่างดีที่สุดที่จะกระทำได้

แรกเริ่มเดิมทีที่ตุ้กระตั้นจะมาคิดใจนายชะแล่มนั้นคือ วันหนึ่งเมื่อนายชะแล่มยังเยาว์อยู่ เล่นซกซนต่าง ๆ จนผ้าผ่อนมอมแมม พิเลียงเห็นเข้าก็โกรธจึงว่า “คุณนี่แหละจะเอาแต่ชนน่ะแหละ จะนั่งนิ่ง ๆ มั่งก็ไม่ไ้ คุณพ่อคุณแม่หรือก็ตามใจเสียทุกอย่าง ถ้าปรีปากขออะไรก็ไ้ทุกอย่าง ขอตุ้กระตั้นมาเล่นเสียมั่งก็จะดี” ที่จริงยายพิเลียงคนนั้นแค้นใจจะพูดว่า “ตุ้กระตั้นตุ้กระตา” แต่แกพูดตกไปจริงๆ ไม่แกล้งพูด คนเราเวลาพูดเร็ว ๆ พูดตกไ้เท่ากันกับเขียนหนังสือ แต่ นายชะแล่มไม่ทราบว่าพิเลียงพูดตก เข้าใจว่าพูดเป็นการจริงจัง พอกำลังจะถามต่อไปก็พะเอิญพิเลียงมีธุระลุกไปเสียด้านอื่น ฝ่ายนายชะแล่มนั้นก็เก็บเอาตุ้กระตั้นมาตริตรองไปว่ารูปร่างเป็นอย่างไรหนอ คอยหาโอกาสถามพิเลียงอีกก็พะเอิญไม่มีโอกาส จนกระทั่งถึงเวลาอนก็ยักเก็บไปนอนตรงต่อไปอีกจนหลับไป

ควนรุ่งขึ้นเขารับล้างหน้าล้างตาแล้ว นายชะแล่มก็ลงไปข้างล่าง
เรียกหาอ้ายถึก ๆ คนนี้เป็นข่าวของพ่อ เป็นคนช่างเล่นช่างเล่านิทาน
เพราะฉนั้นนายชะแล่มจึงชอบอ้ายถึกมาก ยกให้เป็นสหายเอกแลถึก
ปรักษา วันนั้นอ้ายถึกเป็นยังงั้นนอนซิวเสียดจริง ๆ เรียกเท่าไร
ก็ไม่ขาน นายชะแล่มเหลือทีจะรอคอยไต่ อักจึงตรงเข้าไปในห้อง เห็น
อ้ายถึกนอนหลับกรนครอก ๆ ก็ตรงเข้าไปเขย่าปลุกขึ้นแล้วถามว่า
“อ้ายถึก ๆ เองรู้จักตุ้กระตุนใหม่วะ” อ้ายถึกง่วงงัวเงียตอบว่า “ตุ้กระตุน
ตุ้กระตุนอะไรอะไรใครจะไปรู้จัก คุณเขาอะไรมาถามก็ไม่วู้” แล้ว
อ้ายถึกก็พลิกตัวหลับตาใหม่ เพราะเมื่อก่อนนั้นมันไปเที่ยวอยู่จนถึก
มันเลยไม่อยากรู้ นายชะแล่มก็เขย่ามันอีกเท่าไรมันก็ไม่ลืมตา
นายชะแล่มสนใจต้องกลับไปนอนเร็วแล้วก็ไม่มีอะไร ๆ อื่น ๆ จะต้องทำ
มีเรือนหนึ่งสอเป็นคัน ซึ่งทำให้ลืมตุ้กระตุนไปชั่วคราว

อยู่มาอีกหน่อยหนึ่งมีผู้มาหานายมาก มานั่งสนทนากันอยู่หน่อย
แล้วจึงพูดกันว่า “เมื่อวานชนนบ้านผมไฟเกือบไหม้ตะเกียงหกตกบ้าน
พะเอิญผมก็ไม่อยู่ อ้ายข่าวผมมัวตกตลิ่ง นั่งเป็นแมงตุ้กระตุนไปหมด”
นายชะแล่มได้ฟังดังนั้นก็ในใจว่า “อ้อ ตุ้กระตุนมันเป็นแมลงนะ
เองแหละ จะต้องให้อ้ายถึกไปหามาเล่นสักตัวหนึ่ง” แล้วก็วิ่งลง
ไปข้างล่างร้องเรียกอ้ายถึก “อ้ายถึกเองไปหาแมลงตุ้กระตุนมาให้ข้า
สักตัวเถิดนะ” อ้ายถึกทำหน้าเหลือแล้วถามย้อนไปว่า “แมลงอะไร
นะครัย” นายชะแล่มตอบว่า “แมลงตุ้กระตุน ๆ” อ้ายถึกหัวเราะ

แล้วตอบว่า “แมลงในโลกนี้ ผมเคยไต่บินชอแล้วทั้งนั้น แต่อ้ายแมลงตุ้เกตุ่กุนนี่ยังไม่เคยไต่บินเลย มันจะไม่ไต่แมลงละกระมังขอรับ” นายชะแล่มก็รับว่า “ฮือ บางทีข้าจะฟังผิดไป ก็ถ้ามันไม่ไต่แมลง มันเป็นอะไรล่ะ” อ้ายถึกตอบว่า “ผมก็ไม่ทราบละขอรับ”

ตั้งแต่วันนั้นมานายชะแล่มก็เป็นโรคตุ้เกตุ่กุน ฝ้าแต่คิดถึงตุ้เกตุ่กุนรำไปทั้งกลางวันคืน แทบจะไม่เป็นอันกินอันนอน นายชะแล่มนี้เป็นคนที่รู้สึกอຍว่าตนฉลาด เพราะฉนั้นจึงไม่ยอมแสดงความงี้ให้ปรากฏแก่คนทั้งปวงเลย ในชั้นต้นจึงได้แต่ครองถึงตุ้เกตุ่กุนเรื่อยไป พ่อแม่เห็นหน้าตาทำทางไม่สยบถามว่าเป็นอะไร ก็ขอกับไปต่าง ๆ ไม่กล้าบอกความจริง เพราะกลัวพ่อแม่จะเสียใจว่าเป็นคนงี้ แต่เป็นธรรมดาผู้ที่คลั่งอยากจะรู้อะไรแล้ว ทำอย่างไรก็ไม่หายอยากรู้ เพราะฉนั้นนายชะแล่มนี้ ๆ รอฟังไป ไม่ได้ยินใครกล่าวถึงตุ้เกตุ่กุนอีก ก็จำเป็นต้องถาม รู้สึกอຍว่าไม่ถามอกจะแตก การที่ถามนั้นก็ได้รับตอบต่าง ๆ กันแทบทุกคราว บางทีเขาก็หัวเราะเยาะ บางทีเขาก็โกรธหาว่าล้อเขา บางทีเขาก็บอกว่าอย่างนี้ บางทีเขาก็บอกว่าอย่างนั้น ตกลงเป็นอันไม่ได้ความแน่นอนให้เป็นที่พอใจได้เลย แต่ถึงอย่างไร ๆ ก็ดี นายชะแล่มยังการ่วมไม่ยอมถามบิดามารดาอยู่นั่นเอง ยังมีคความงี้อยู่อีก

ต่อมาบิดาก็ส่งนายชะแล่มไปโรงเรียน นายชะแล่มนึกดีใจว่าบางที่ที่โรงเรียนเขาจะสอนให้บ้างกระมังว่าตุ้เกตุ่กุนนี่คืออะไร จึงตั้งอกตั้งใจ

เล่าเรียนจนครูชมว่าขยันดี เป็นที่พอใจบิดามารดาเป็นอันมาก อยู่มาวันหนึ่งครูเขาอธิบายเรื่องอะไร ๆ ต่าง ๆ แล้วเขาก็กล่าวขึ้นว่า “ถ้าใครอยากทราบอะไรให้ถามฉัน นายชะแล่มก็ลุกขึ้นเดินคุ่ม ๆ เข้าไปไต่ครู ครูเห็นท่าทางซอซอกจึงถามว่า “อยากถามอะไร” นายชะแล่มตอบว่า “ผมอยากทราบว่าตุ๊กตุนั้นคืออะไร” ครูวันนั้นพะเอิญพินไม่สู้ดี เพราะมีคเตอร์ยอนชันไปตรวจโรงเรียนแล้วไม่พอใจครุนั้นไ้ไว้มาก พอนายชะแล่มไปถามถึงซนคังนังก์เหมือนเขาไฟไปจึงนำมันคืนนายชะแล่มใหญ่หัวว่าลือ เลยขี้มื่อไปต่เสี้ยด้วยไม้ขรรค์ นายชะแล่มกลับไปนั่งที่แล้วก็นึกว่า “อ้ายตุ๊กตุนั้นมันเป็นอย่างไหนขอพอเราเอ๋ยซนคังนังก์”

คราวนี้เห็นท่าทางว่าจะถามคนอื่นไม่ได้ความแน่แล้ว จึงตกลงในใจว่าจะไปถามพ่อ แต่นายชะแล่มเป็นผู้ที่ไม่รู้จักเลือกเวลา วันที่ตกลงไปถามนั้นพะเอิญไ้วันทนายมากพินไม่ค้อยเหมือนกัน เพราะการค้ำขายไม้สควกเหมือนที่เคยเป็นมา เพราะฉะนั้นพอนายชะแล่มไปเอ๋ยถามถึงตุ๊กตุนั้นนายมากก็โกรธแลพูดเสียงแข็งว่า “อะไรโงนบ้านขงจะเหลวไหลไม่รู้จกขบจกสิน” นายชะแล่มเห็นท่าทางไม่คักก็หลีกเลี่ยงไป พยมารทนนั่งอยู่ในห้องก็เข้าไปหา มารทาทเห็นหน้าคาเคว้าอยู่จึงถามว่า “นี่ลูกเป็นอะไรไม่สบายหรือ” นายชะแล่มก็เล่าความให้มารทาทฟังทุกประการ มารทาทล้วยพูว่า “ก็จริง ๆ แหละ ไปถามอะไรออกเหลวไหลยังงั้น”

แต่นั้น มา นายชะแล่ม ก็ตั้งใจว่าจะไม่ตามใคร ถึงตุ้กระตุนอีกต่อไป และคิดอ่านหักอกหักใจเรื่องตุ้กระตุนเสียให้ได้ แต่หักอย่างไรก็ไม่สำเร็จ อดนึกถึงตุ้กระตุนไม่ได้เลย พังอะโรมันไต่ยีนเป็นตุ้กระตุนไปเสียหมด จนกระทั่งเรือไฟเคิร์กไต่ยีนเสียงแปน ตุ้กระตุนไป ตกลง การที่ระหักใจให้ลิมนั้นแลเห็นเสียว่าไม่สำเร็จ ต้องตกลงใจว่าจะรีบเรียนให้เร็ว เพื่อจะได้อ่านหนังสือคันเขาเอง

ในระหว่างอยู่โรงเรียนนั้น นายชะแล่มขยันในการเรียนมาก ราวจรรวมก็มีแต่ชมนว่าขยัน แต่ตอนท้ายมักจะมีแถมว่า “ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ที่ระรายงานว่ ข้าพเจ้าไต่สังเกตตุ้กระตุน และอัยาศรียของนายชะแล่มเห็นว่าเรียนร้อยแลประพฤติกั ทั้งกำลังว่างกายกัก็บริบูรณ์ แต่มีเป็นบางครั้งย่างคราวที่แสดงกัรียาอาการแปลก คือในยศาจ้งเลยข้ามศิรัษะมนุญ์ไป เปรียบเหมือนมองดูอะไรไกลๆ แลใครพุกก็ไม่ได้ยีน ข้าพเจ้าพยายามจะถามคว่าคิดถึงอะไรก็ไม่ได้ความ “อีกคราวหนึ่งอาจารย์เขียนมาในท้ายรายงานว่ ” นายชะแล่มนั้นยังคงเป็นอยู่อย่างเดิม ยักันกัรุน ๆ ชันแล้ว ฤาจะหลงผู้หญิงที่ไหนละกระมัง” นายมากได้รั้รายงานว่กันั้นก็เรียกบุตรมาไล่เลียง บุตรก็ไม่วับแลกลัษย์ปฏิเสขอแขงแรงว่ไม่วักผู้หญิงที่ไหนเลย นายมากไม่เชื่อใ้ให้อ้ายถักสัยความต่อไป อ้ายถักพยายามด้วยประการต่าง ๆ ก็ไม่ได้ความปรากฎว่ นายชะแล่มรักผู้หญิงที่ไหนเลย ฝ่ายยิกามารดา

ออกวิตก จึงตกลงกันพาตัวขจรไปหาหมอฝรั่ง ๆ ตรวจแล้วบอกว่า นายชะแล่มไม่มีโรคภัยแรงอะไร แต่เห็นว่าทำงานมากนักมันสมอง เหนื่อย จึงแนะนำให้หยุดพักทำการด้วยสมองเสียคราวหนึ่ง แลให้ ไปเที่ยวเปลี่ยนที่ทางเสียด้วย

ท่านผู้มีอันจะกินก็ตกลงจัดการให้ขจรไปเที่ยวตามหัวเมือง ให้ อ้ายถึกไปด้วย นายชะแล่มก็ยินดีไป เที่ยวไปตามหัวเมืองต่าง ๆ หลาก หัวเมือง ไปถึงไหนนายชะแล่มก็เที่ยวความตามตลาด โดยความหวัง ใจว่าบางทีจะเจอะตักะต๋นเข้าบ้าง แลถ้าพ้ออะไรประหลาดที่ขจรไม่รู้จักก็ ไร้ก็ใจเต้นทุกครั้ง นึกว่านั่นคงเป็นตักะต๋นแน่ แต่พ้อถามไ้ความว่า ไม่ใช่ช่างเสียใจเสียนกระไร บางทีก็เห็นว่าใครหน้าตาชอยมาพากล ก็ดีสินริเข้าไป แลก็ถามถึงตักะต๋น โดยมากเขานึกว่าล้อเขาเล่น บางทีเขากลับหาเอาว่าเป็นขี้ หรืออย่างน้อยก็เขาเต็ง เทียบอยู่สัก สามเดือนก็จำเ็นต้องกลับบ้าน ครั้นบิดาถามว่าไปเที่ยวมาเป็นอย่างไร สนุกหรือไม่นายชะแล่มก็ตอบว่า “สนุกขอรึ๊ สนุกพอใช้ เสียแต่...” บิดาถามว่าเสียแต่อะไรก็เลยไม่ตอบ ชักพักโยเยไปเสียเรื่องอื่น ท่าน ผู้มีอันจะกินออกว่าคาญเรียกอ้ายถึกมาถามว่า “เองรู้ใหม่ว่าพ่อ ชะแล่มนะ มีอะไรที่ไม่พอใจในเวลาทีไปเที่ยววันมั่ง” อ้ายถึกตอบว่า “ผมไม่ทราบเป็นแน่นอนขอรึ๊ แต่ผมสงสัยว่าคงจะเป็นเรื่องตักะต๋น” นายมากประหลาดใจจึงถามว่า “ตักะต๋นอะไรวะ” อ้ายถึกจึงเล่าเรื่อง นายชะแล่มเที่ยวหาตักะต๋นให้นายฟุ้งทุกประการ นายมากได้ฟังจึงหัวเราะ แล้วพูดว่า “พุทโธ่ ลูกเรานี้เป็นขี้ตักะต๋นนะเองแหละชอยกลจริง ๆ”

ครั้นอยู่มาอีก นายมากสังเกตกบิณฑิยายตรงเห็นโนยตามองเลขศัวัระ
 คนแลแสดงอาการอื่น ๆ ตามที่อาจารย์โรงเรียนได้สังเกตแลรายงาน
 มาแล้วนั้น ก็ออกหนักใจ นำความไปเล่าให้หมอฝรั่งฟังแลขอถาม
 ความเห็น หมอฝรั่งตอบว่า “ตามอย่างท่านว่าลูกท่านชวอจะมีอะไร
 พิการในสมองอย่างหนึ่งซึ่งทำให้นั่งถึงตุ้เกตุ่นรำไป ถ้าขึ้นทงหนึ่งไว้
 อางจะเลยเสียวโรคได้” นายมากจึงถามว่าจะทำอย่างไรดี หมอตอบว่า
 ต้องให้มีอะไรเพลิกเพลินเสียวทางอินจนลิมตุ้เกตุ่นบางที่จะหายได้ ตกกลง
 เปนให้ส่งไปเที่ยวเสียวที่ต่างประเทศ พระเอิญเคราะห์ดีประสบเวลาที่
 หลวงประไพพาณิชจะไปเที่ยวเมืองจีนแลเมืองยูน นายมากชอบกันอยู่
 กับหลวงประไพจึงเลยฝากนายชะแล่มให้ไปด้วย แลอธิบายความให้
 หลวงประไพเข้าใจทุกประการ หลวงประไพเป็นคนใจคักก็รับรองว่าจะ
 คุนนายชะแล่มแลจะช่วยชักชวนให้เพลิกเพลินใจ ในเวลาที่ไปเที่ยวอยู่
 นั้น นายมากก็มีความพอใจเพราะทราบอยู่ดีว่าการเที่ยวให้สนุกไม่มีใคร
 สู้หลวงประไพ แต่เจ้านายเสด็จประพาสยังพอพระทัยให้หลวงประไพ
 ตามเสด็จด้วยโดยมาก เพราะเป็นคนช่างพาเที่ยวดีแลช่างพูดด้วย
 หลวงประไพไปได้สัก ๔ เดือนก็กลับเข้ามากรุงเทพฯ นายชะแล่ม
 ไปได้ของต่าง ๆ จากเมืองจีนเมืองยูนมาฝากบิดามารดาแลพี่น้องพวกพ้อง
 เปนอันมาก คุหน้าตากก็แจ่มใสชชชชช แต่พอบิดาถามว่าไปเที่ยวสนุก
 หรือไม่ ก็ตอบเหมือนครั้งก่อนอีกว่า “สนุก สนุกมาก เสียแต่...”
 ส่วนบิดามารดาแลคุตากันแล้วก็เลยชักพุดเรื่องอื่นต่อไป

ฝ่ายนายชะแล่มครั้นพักอยู่กับบิดามารดาสักหน่อยแล้วก็ยกกว่ารู้สึก
 เหนื่อยลุกเข้าไปในห้อง ขนบนเตียงนอนมือก่ายหน้าผากอยู่ สักครู่หนึ่ง
 แม่เฉลาน้องสาวก็เข้าไปในห้อง เห็นพี่ชายนอนมือก่ายหน้าผากอยู่เช่นนั้น
 ก็ตรงไปนั่งลงบนเตียงแล้วถามว่า “คุณพี่ ๆ เป็นอะไร เล้าให้พี่
 หน่อยเถอะ” แม่เฉลานั้นเป็นน้องรักของนายชะแล่มอยู่ด้วย แล้วยังมา
 แสดงกิริยารักใคร่แลทำเสียงอ่อนหวานเช่นนั้น ก็อดที่จะบอกไม่ได้จึง
 บอกว่า “นี่แน่แม่เฉลา พี่นั้นมีความทุกข์เสียจริง ๆ เพราะพี่เป็นคน
 ใจซัดซบยิ่งกว่าคนอื่นหมดในโลก” แม่เฉลากระเฉบเข้าไปจนชิดพี่แล้ว
 ก็กอดแลพูดเป็นเสียงปลอบ ๆ ว่า “คุณพี่อย่าหนักงั้นยังงี้คุณพี่ไม่
 ใจร้อก มีความรู้พอทวยอยู่แล้ว” นายชะแล่มพูดเสียงเครือ ๆ ว่า
 “พูดไร ทำไมจะไม่ใจ ก็ย้ายตุ้กระตุ้กันนี่ใครเขารู้จักกันทั้งโลก พี่คน
 เกียวไม่รู้จัก” แม่เฉลาได้ฟังพูดดังนั้นก็หัวเราะแล้วพูดว่า “ใจ
 คุณพี่ปลุกจริง ตุ้กระตุ้กันนี่เขาพูดกระตุ้กระต่ายังไงล่ะ” นายชะแล่มถลึง
 ลุกขยับแล้วถามว่า “จริงหรือ ตุ้กระตุ้กันเฉย ๆ ไม่มีหรือ”
 แม่เฉลาก็ตอบว่า “เชอฉันเถอะ ตุ้กระตุ้กันกับตุ้กระตายนั่นมันคู่กัน ตุ้กระตุ้
 เฉย ๆ ไม่มีหรือ” นายชะแล่มนั่งลงบนเตียงแล้วพูดว่า “พูดไรพี่ถลึง
 ไปเที่ยวหาเสียออกแย้ ตามน้องเราเองก็จะไค้ความ” แล้วก็กอดทวย
 แม่เฉลากับความยินดีเหลือที่จะพรรณนา

